

ა. ბენიანიძე

ბიზნის-გეგმა და მისი ფინანსური
ანალიზები

დამტკიცებულია სტუ-ს
სახელმწიფო-საგარეო ურთიერთობების
საბჭოს მიერ

განხილულია ბიზნეს-გეგმის შედგენის პრინციპები და მეთოდები ბუხჰალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებისა და ქვეყანაში მოქმედი კანონების შესაბამისად.

დამხმარე სახელმძღვანელო „ბიზნეს-გეგმა და მისი ფინანსური ასპექტები“ დიდ დახმარებას გაუწევს ენერგეტიკის ფაკულტეტის საინჟინრო და საინჟინრო-ეკონომიკური სპეციალობის (07.19.02) სტუდენტებსა და მაგისტრანტებს, აგრეთვე ბიზნეს-გეგმის შედგენით დაინტერესებულ მკითხველთა ფართო წრეს.

რეცენზენტები: დოც გ. კიკნაველიძე,
დოც მ. თოფურია

შესავალი

თანამედროვე გარემოში საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა სფერო: წარმოება, ჯანდაცვა, კავშირგაბმულობა, განათლება და მომსახურება, აინტერესებს ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი: ეფექტური მართვის გზით მიღწეულ იქნეს სწრაფი ეკონომიკური განვითარება, რის შედეგადაც გაიზრდება ეროვნული სიმდიდრე და ამადღდება მთელი საზოგადოების კეთილდღეობა.

მსოფლიოში მიმდინარე ეკონომიკურ პროცესებში სულ უფრო დიდი მნიშვნელობა ენიჭება იმას, რომ საწარმოების ფუნქციონირების სამეურნეო და საფინანსო საქმიანობის შედეგები შეესაბამებოდეს საერთაშორისო სტანდარტებს, რაც ეყრდნობა სამეწარმეო კანონმდებლობასა და სხვა ოფიციალურ დოკუმენტებს.

ბიზნეს-გეგმა ისეთი დოკუმენტია, რომელიც აღწერს მომავალი ეკონომიკური ღონისძიებების ძირითად ასპექტებს და აანალიზებს პრობლემებს, რომლებსაც შეიძლება წააწყდეს საწარმო: დაფინანსების წყაროების არჩევანის შესახებ ხანგრძლივადიანი გადაწყვეტილებების მიღება, ბანკებთან, ინვესტორებთან და სხვა საფინანსო ინსტიტუტებთან ურთიერთობის ოპტიმალური მოდელის ფორმირება, ძირითადი და საბრუნავი აქტივების მართვა, ფინანსური მასშტაბების ანალიზი, ბუჯალტრული ანგარიშის მონაცემთა შეკრება-დამუშავება საწარმოს შიგა და გარე სარგებლობისათვის, დივიდენდების გაცემის პრაქტიკის დამუშავება, გასაღების ბაზრის ტევადობის განსაზღვრა, მყარი შემოსავლებისა და სამეწარმეო რისკის შემცირების უზრუნველყოფა, მთელი რიგი სხვა ღონისძიებები, რაც განაპირობებს პროექტის პოტენციურ მომგებიანობას.

ბიზნეს-გეგმის შედგენის თანამიმდევრობა

ბიზნეს-გეგმა ის დოკუმენტია, რის საფუძველზეც ინვესტორი ან კრედიტორი იღებს გადაწყვეტილებას თავისი ფინანსების დაბანდების თაობაზე. კრედიტორი (ბანკები ან სხვა საფინანსო ორგანიზაციები) და ინვესტორი (აქციონერები, მეპაიეები) განსხვავებულად აფასებს ბიზნეს-გეგმას. კრედიტორისათვის საინტერესოა საწარმოს საიმედოობა და სტაბილურობა, რადგან მას იცავს საკრედიტო ხელშეკრულება და გარანტირებული აქვს კრედიტით გაცემული თანხის ანაზღაურება საწარმოს გაკოტრების შემთხვევაშიც კი. განსხვავებით კრედიტორისაგან, ინვესტორის რისკი უფრო მნიშვნელოვანია და, ამიტომ მისთვის საინტერესოა საწარმოს საქმიანობის მაღალი ეკონომიკური შედეგი (მოგება).

სატიტულო ფურცელი

ბიზნეს-გეგმის შედგენა იწყება სატიტულო ფურცლის გაფორმებით:

1. საწარმოს სრული ოფიციალური სახელწოდება. თუ საწარმოს აქვს საფირმო ნიშანი, მაშინ იგი მოთავსდება სატიტულო ფურცელზე სახელწოდების შემდეგ;
2. საწარმოს ორგანიზაციულ-სამმართვებრივი ფორმა;
3. საწარმოს იურიდიული და ააფოსტო მისამართი;
4. ტელეკომუნიკაციური რეკვიზიტები: ელ.ფოსტა, ფაქსი, ტელეფონი;
5. საწარმოს წარმომადგენლის გვარი, თანამდებობა, საკონტაქტო ტელეფონი;
6. ბიზნეს-გეგმის შედგენის და დაგზავნის თარიღი (თვე, წელი);
7. დოკუმენტის კონფიდენციალობის აღმნიშვნელი გრიფი, რომელიც მოიცავს ფორმულირებას იმის

შესახებ, რომ დოკუმენტში აღნიშნული მონაცემები კონფიდენციალური ხასიათისაა და არ ექვემდებარება გამხელას. არ შეიძლება ეს დოკუმენტი ან მისი ნაწილი გამოყენებული იქნეს ბეჭდვითი სიტყვის ორგანოებში ან სხვა დოკუმენტებში.

რეზიუმე

ყველაზე მნიშვნელოვანი ნაწილი, რომელსაც პირველ რიგში ეცნობა ინვესტორ-კრედიტორი. აქ ნაჩვენებია პროექტის ძირითადი დებულებები ისე, რომ მკითხველს აღეძრას ინტერესი შეთავაზებულ წინადადებაზე: რა ძირითადი საქმიანობით იქნება დაკავებული საწარმო, მისი საქონელი ან მომსახურება, რესურსები, მიმწოდებლები, კლიენტები (მყიდველები), როგორია სავარაუდო მოთხოვნა პროდუქციაზე? უნდა დაიხატოს სრული ფინანსური სურათი მოსალოდნელი მოგებითა და მისი განაწილებით: რა რაოდენობის თანხა არის ჩასადები პროექტში და რატომ თვლის ბიზნეს-გეგმის ავტორი, რომ საქმიანობა წარმატებული იქნება?

თანმხლები დოკუმენტები

ზოგიერთ ინვესტორ-კრედიტორისათვის მნიშვნელოვანია სხვადასხვა დოკუმენტაციის გაცნობა, რომელთა ტექსტში ჩართვა უინტერესოს გახდის მის აღქმას, ამიტომ მიზანშეწონილია ბიზნეს-გეგმას ახლდეს დანართი, სადაც ნაჩვენებია იქნება თანმხლები დოკუმენტები: რეგისტრაციის მოწმობა, სააქციო საზოგადოების წესდება, საპატენტო დოკუმენტაცია, საკადრო ცნობარები, სარეკლამო მასალების ნიმუშები, ბუკლეტები, ფოტოები, ნახაზები, კონტრაქტების ასლები, საფინანსო დოკუმენტები და ა.შ.

1. ორგანიზაციული გეგმა

ბიზნეს-გეგმის პირველ ნაწილში წარმოდგენილია საწარმოს ისტორია: ახლად შექმნილია თუ უკვე მოქმედი?, მისი მფლობელები და სამმართველო პერსონალი.

- საწარმოს ორგანიზაციულ-სამმართველბრივი ფორმა: (ინდ. საწარმო, სპს, კს, შპს, სს);
- საწარმოს მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურა: მმართველი პერსონალი, განყოფილებები, დაკავებული ფართობი, შენობების, სართულების, საამქროების რაოდენობა, მიწის არენდა, ძირითადი საშუალებების ღირებულება, მათ შორის იჯარით აღებული ძირითადი საშუალებების ღირებულება;
- საკვალიფიკაციო მოთხოვნები: როგორი პროფილის, განათლების, გამოცდილების პერსონალი ესაჭიროება ფირმას, მიიღებს მათ ძირითად შტატში შეთავსებით თუ ექსპერტად? თუ ადგილობრივი კადრები ვერ აკმაყოფილებს საკვალიფიკაციო მოთხოვნებს, მაშინ საწარმოს შეუძლია საჭირო პერსონალი ორგანიზებული შეკრების მეშვეობით მოიწვიოს სხვა რეგიონებიდან;
- განისაზღვროს ზემდგომი ორგანიზაცია – სამინისტრო. საწარმოს როლი და ადგილი დარგის ეკონომიკაში. მაგ., ენერგეტიკული საწარმოებისათვის ზემდგომი ორგანიზაციაა სათბობ-ენერგეტიკის სამინისტრო.

ორგანიზაციულ-სამმართველბრივი ფორმა

ორგანიზაციულ-სამმართველბრივი ფორმის ქვეშ იგულისხმება საწარმოს საქმიანობის ორგანიზაციული და ეკონომიკური საფუძვლების ერთობლიობა, რომელიც დაკანონებულია გარკვეული სამმართველბრივი ნორმებით. ქვეყანაში მოქმედი ყოველი სტრუქტურული ერთეულის და, მათ შორის, ენერგეტიკული საწარმოების ორგანიზა-

ციულ-სამმართვერივ სტატუსს წარმოების საშუალებებზე საკუთრების ფორმა განსაზღვრავს.

საზოგადოების განვითარების ამ ეტაპზე არსებობს წარმოების საშუალებებზე საკუთრების რამდენიმე ფორმა:

1. *კერძო საკუთრება*. როცა ერთი პირი მფლობელია ყველა წარმოების საშუალების: ინდივიდუალური საწარმო;
2. *კოლექტიური საკუთრება*. ფიზიკურ ან იურიდიულ პირთა ერთობლივი საკუთრება: სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (სპს), კომანდიტური საზოგადოება (კს), შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება (შპს), სააქციო საზოგადოება (სს), კოოპერატივი;
3. *სახელმწიფო საკუთრება*. როცა სახელმწიფო წარმოების საშუალებებზე საკუთრების უფლებით სარგებლობს მისი სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულით: სამინისტრო, დეპარტამენტი, გამგეობა და სხვ;
4. *იჯარით აღებული საკუთრება*. როცა მესაკუთრე სხვა პირია, მაგრამ იჯარით ამღები მას გარკვეულ პერიოდში იყენებს კერძო საკუთრების უფლებით, იჯარის გამცემის სასარგებლოდ კი იხდის ქირას სამეურნეო ხელშეკრულების თანახმად.

საქართველოში მოქმედებს კანონი „მეწარმეთა შესახებ“, რომლის თანახმად ქვეყანაში შეიძლება შეიქმნას და მოქმედებდეს კერძო, კოლექტიური და სახელმწიფო საკუთრებაში მყოფი საწარმოები, რომლის მფლობელი შეიძლება ჩვენი ქვეყნის ან საზღვარგარეთის ქვეყნის ფიზიკური, იურიდიული პირი იყოს საზოგადოებრივი ორგანიზაციები, ადგილობრივი მმართველობის ორგანოები. თითოეულ ორგანიზაციულ-სამმართვერივ ფორმას აქვს კანონით დადგენილი სამოქმედო არე, რომლის გადაჭარბების შემთხვევაში ისჯება მოქმედი კანონის შესაბამისად.

ინდივიდუალური საწარმო ფიზიკური პირია და ეკისრება სრული მატერიალური პასუხისმგებლობა (მთელი თავისი პირადი ქონებით) კრედიტორების წინაშე;

სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება – ამხანაგობა, პარტნიორობა, რომელთა პასუხისმგებლობაც შეუზღუდავია კრედიტორების წინაშე;

კომანდიტური საზოგადოება. მისი განმასხვავებელი ნიშანია ის, რომ კომანდიტებს პასუხისმგებლობა აქვთ შეზღუდული (მხოლოდ მათი შენატანების ფარგლებში). ისინი არ მონაწილეობენ საზოგადოების სამეწარმეო საქმიანობაში, მათი როლი განისაზღვრება მხოლოდ ფინანსური მონაწილეობით (შენატანებით). კომპლიმენტებს კი აქვთ სრული მატერიალური პასუხისმგებლობა (მთელი ქონებით);

შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება. მისი დაფუძნება შეუძლია ერთ პირსაც, საწესდებო კაპიტალი უნდა შეადგენდეს სულ ცოტა 1000 აშშ დოლარის ეკვივალენტს ეროვნულ ვალუტაში;

სააქციო საზოგადოება – საზოგადოება, რომელსაც აქვს აქციებად დაყოფილი საწესდებო კაპიტალი. საწესდებო კაპიტალის მინიმალური ოდენობაა 10000 აშშ დოლარის ეკვივალენტი ეროვნულ ვალუტაში. ერთი აქციის ნომინალური ღირებულება უნდა იყოს ერთი აშშ დოლარის ეკვივალენტი ეროვნულ ვალუტაში ან მისი მრავალჯერადი: 10 \$, 100 \$, 1000 \$;

კოოპერატივი იქმნება სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის მწარმოებელი, გადამამუშავებელი, გამსაღებელი ორგანიზაციებისათვის.

მიზანშეწონილია თავიდანვე განისაზღვროს ორგანიზაციის (საწარმოს) ორგანიზაციულ-სამმართვებრივი ფორმა. ამისათვის საჭიროა თავიდანვე გაეცეს პასუხი შემდეგ კითხვებს: ცალკე იმუშავენ თუ კომპანიონებთან ერთად? ვინ უხელმძღვანელებს კომპანიას? საიდან მიიღებს დაფინანსებას? ამ პრობლემების გარკვევის შემდეგ უნდა შეირჩეს ბიზნესის ორგანიზაციის რომელიმე სამმართვებრივი ფორმა.

კაპიტალის მოზიდვის ყველაზე გავრცელებული ფორმაა სააქციო საზოგადოება, რომელიც იქმნება დამფუძნებელთა ჯგუფის მიერ. იღებენ წესდებას, ადგენენ საწესდებო კაპიტალს, გადიან რეგისტრაციას ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანოებში.

არსებობს ღია და დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოება. ღია ტიპის სააქციო საზოგადოების საწესდებო კაპიტალის ფორმირება ხდება აქციების გაყიდვის გზით ღია ხელმოწერით, ხოლო დახურული ტიპის სააქციო საზოგადოების შემთხვევაში საწესდებო კაპიტალი იქმნება აქციების განაწილებით მხოლოდ დამფუძნებლებს შორის.

მას შემდეგ, რაც დაადგენენ, თუ რა რაოდენობის საწესდებო კაპიტალი ესაჭიროებათ, განსაზღვრავენ ერთი აქციის ნომინალურ ღირებულებას.

მაგალითი: 1

სააქციო საზოგადოების საწესდებო კაპიტალი შეადგენს 1.000.000 ლარს. გამოშვებულია 10.000 აქცია. ერთი აქციის ნომინალური ღირებულებაა: $1.000.000/10.000 = 100$ ლარი.

განასხვავებენ ჩვეულებრივ და პრივილეგიურ აქციებს. ჩვეულებრივი აქციის მფლობელს აქვს ხმის უფლება (ერთი აქცია – ერთი ხმა), ხოლო დივიდენდს მიიღებს მოგების მიხედვით. დივიდენდი სააქციო საზოგადოების მოგების ნაწილია, რომელიც ყოველწლიურად გაიცემა ყველა სახის გადასახადის გადახდის შემდეგ. პრივილეგიური აქციის დივიდენდი არაა დამოკიდებული მოგების სიდიდეზე და მტკიცედ დადგენილი პროცენტით განისაზღვრება, ე.ი. საწარმოს სამეურნეო საქმიანობის შედეგების მიუხედავად უნდა გაიცეს მათზე დივიდენდი.

მაგალითი 2

სააქციო საზოგადოების საწესდებო კაპიტალია 1.000.000 ლარი. გამოშვებულია 10.000 აქცია, აქედან 6.000 ცალი ჩვეულებრივი და 4.000 პრივილეგიური აქცია. ერთი აქციის ნომინალური ღირებულებაა 100 ლარი. საწარმოს

წმინდა მოგებაა 200.000 ლარი. პრივილეგიურ აქციაზე დივიდენდის განაკვეთია 20%.

I. ეტაპზე ვიანგარიშით თუ რამდენი უნდა გავცეთ პრივილეგიურ აქციაზე: $100 * 0,2 = 20$ ლარი;
 20 ლარი * 4.000 ცალი = 80.000 ლარი.

II. ეტაპზე ვიანგარიშით ჩვეულებრივ აქციებზე გასაცემი დარჩენილი თანხის რაოდენობა;
 $200.000 - 80.000 = 120.000$ ლარი.

III. ეტაპზე დარჩენილი წმინდა მოგება გავყოთ ჩვეულებრივი აქციების რაოდენობაზე და გავეინგარიშოთ ერთ აქციაზე გასაცემი დივიდენდის რაოდენობა:
 $120.000/6.000 = 20$ ლარი.

II. საქონელი ან მომსახურება

საწარმოები განსხვავდება საქმიანობის სფეროს მიხედვით; არის საწარმოები, რომლებიც ფუნქციონირებენ მატერიალური წარმოების სფეროში: მრეწველობასა და სოფლის მეურნეობაში, ტრანსპორტსა და მშენებლობაში, კაეშირგაბმულობაში და საწარმოები, რომლებიც ფუნქციონირებენ არამატერიალური წარმოების სფეროში და ეწევიან სხვადასხვა სახის მომსახურებას (საყოფაცხოვრებო, ჯანმრთელობის დაცვა, განათლება, კულტურა, საშუაშაველო საქმიანობა).

ბიზნეს-გეგმის ამ ნაწილში უნდა მოხდეს პროდუქციის ან მომსახურების დაწვრილებითი აღწერა: რა არის მასში განსაკუთრებული, რით განსხვავდება ბაზარზე უკვე არსებული ანალოგისაგან, რას მოიგებს მომხმარებელი მისი შექენით და რამდენ ხანს დარჩება ბაზარზე სიახლედ? ვიზუალური აღწერა: ხარისხობრივი მაჩვენებლები, დიზაინი, შეფუთვა და ა.შ.

III. მარკეტინგის გეგმა (ბაზარი)

გასაღების ბაზრის დასახასიათებლად ყურადღება უნდა მიექცეს ცვლილებებს კანონმდებლობაში, ეკონომი-

კაში, დემოგრაფიასა და კულტურაში (მოდა, ჯანმრთელი ცხოვრების წესი და ა.შ.). პირველ ეტაპზე განისაზღვრება ბაზრის მოცულობა ქვეყნის ან რეგიონის მასშტაბით, ხოლო შემდეგ კლიენტების მიახლოებითი რაოდენობა და გაყიდვების პოტენციური ჯამი. შემდეგ ეტაპზე კი მარკეტინგული გამოკვლევებით დგინდება პროგნოზული ფასი, ვინ იქნება პროდუქციის საბოლოო მომხმარებელი, როგორ მაღაზიებში სურთ სიარული, რეკლამა და ა.შ.

IV. კონკურენტები

კონკურენტების დახასიათება: მათი მდებარეობა, გაყიდვების მოცულობა, შემოსავლები, სერვისი, რეკლამა, ხარისხი, დიზაინი, ფასების დონე. კონკურენტებთან ბრძოლის დაგეგმვა ადრეულ სტადიაზევე უნდა დაიწყოს, მოხდეს მათი ძლიერი და სუსტი მხარეების შეფასება.

V. რისკის მართვა

რისკი ეკონომიკური კატეგორიაა, რომელიც გამომდინარეობს ბუნების ამა თუ იმ მოვლენის სპეციფიკიდან ან ადამიანის მოქმედებიდან. შეიძლება რისკის თავიდან აცილება, უბრალოდ სარისკო საქმიანობაზე უარის თქმით. რისკის მართვა შეიძლება სხვადასხვა მეთოდის გამოყენებით, სარისკო მომენტის დადგომის პროგნოზირებით და რისკის ხარისხის შემცირებით.

რისკის ხარისხის შემცირების მეთოდებია:

„აცილება“ – რისკთან დაკავშირებულ ღონისძიებებზე (ინვესტიციებზე) უარის თქმა.

„გადაცემა“ – ფინანსური რისკის გადაცემა სხვაზე (სადაზღვევო კომპანიებზე).

„დივერსიფიკაცია“ – სახსრების დაბანდება სხვადასხვა, ერთმანეთისაგან დამოუკიდებელ ობიექტებში.

საწარმოში გამოიყენება რისკ-მენეჯმენტის ორგანიზაცია ანუ ღონისძიებების სისტემა მიმართული მოსალოდნელი დანაკარგის შემცირებისაკენ, რომელსაც ორგანიზა-

ციას უწევს ფინანსების მენეჯერი. რისკ-მენეჯმენტის სტრუქტურაში მართვის ობიექტად ითვლება რისკი (კაპიტალის სარისკო დაბანდება) და ეკონომიკური ურთიერთობები დამზღვევსა და დასაზღვევს შორის, კრედიტორსა და კრედიტის ამღებს შორის, ხოლო მართვის სუბიექტია სპეციალური ჯგუფი (ფინანსების მენეჯერი, დაზღვევის სპეციალისტი), რომელიც გარკვეული მეთოდებით ზემოქმედებს მართვის ობიექტზე. ზემოქმედების პროცესი მხოლოდ მაშინაა შესაძლებელი, როცა ხდება ინფორმაციის ცირკულაცია სუბიექტსა და ობიექტს შორის. ინფორმაცია: საზარალო მოვლენის დადგომის ალბათობა, მოთხოვნა ამა თუ იმ საქონელზე, კაპიტალზე, კლიენტების გადახდისუნარიანობა, დაზღვევის პირობები, ფასები, ტარიფები და ა.შ.

VI. საწარმოო გეგმა

ბიზნეს-გეგმის ამ ნაწილში აღწერილია მთელი საწარმოო პროცესი, ყველა ოპერაცია და თავისებურება: ეკოლოგიურობა, უსაფრთხოება, ვისგან, სად, რა ფასებში შეისყიდება ნედლეული, მასალები, მაკომპლექტებელი დეტალები, ფინანსური უზრუნველყოფა.

თუ ბიზნესის დაფინანსება უნდა მოხდეს საბანკო კრედიტით, მაშინ უნდა ვიცოდეთ კრედიტის აღების პირობები: საპროცენტო განაკვეთის რაოდენობა, უკან დასაბრუნებელი საერთო თანხა და ა.შ.

თუ წარმოების საშუალებები აიღება იჯარით (ლიზინგი), მაშინ უნდა გამოეთვალათ საიჯარო გადასახდელის მიმდინარე დისკონტირებული ღირებულება. საგადასახადო კოდექსის თანახმად (მუხლი 21.) საიჯარო გადასახდელის მიმდინარე დისკონტირებული ღირებულება ლიზინგის (ფინანსური იჯარის) მთელი პერიოდისათვის უნდა აღემატებოდეს ქონების საბაზრო ღირებულების 90%-ს.

ბიზნეს-გეგმის ამ ნაწილში უნდა ჩამოყალიბდეს საწარმოო დანახარჯების სტრუქტურა და დეტალურად

ჩამოვთვალეთ პროდუქციის თვითღირებულებაში შემავალი ხარჯები.

- ხარჯები, უშუალოდ დაკავშირებული პროდუქციის დამზადებასთან;
- გადასახადები, მოსაკრებლები დადგენილი წესისა და კანონის მიხედვით.

პროდუქციის თვითღირებულებაში შემავალი დანახარჯები ასე წარმოვადგინოთ:

- ძირითადი ფონდების ამორტიზაცია;
- მატერიალური დანახარჯები;
- დანახარჯები ხელფასზე;
- ანარიცხები სოციალური საჭიროებისათვის;
- სხვა დანახარჯები.

ძირითადი საშუალებების ამორტიზაციაზე გაწეული დანახარჯები

ამორტიზაცია არის ძირითადი საშუალებების (შენობა-ნაგებობების, გადამცემი მოწყობილობების, მანქანა-დანადგარების, სამეურნეო ინვენტარის) ღირებულების ნაწილ-ნაწილ გადატანა მზა პროდუქციაზე და ამ გზით მათი ანაზღაურების პროცესი.

ძირითადი საშუალებების ექსპლუატაციის დაწყებისთანავე საწარმოს ხელმძღვანელობამ უნდა შეადგინოს მათი ცვეთის გეგმა და განსაზღვროს ცვეთის მეთოდი. საერთაშორისო სტანდარტებით ამ პროცესში რაიმე შეზღუდვა არ არსებობს. ბუხჰალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებით ცნობილია:

1. ღირებულების წრფივი დარიცხვის მეთოდი

ეს მეთოდი გულისხმობს ძირითადი საშუალებების საამორტიზაციო ღირებულების თანაბარზომიერად ჩამოწერას მისი ექსპლუატაციის პერიოდში. ამ მეთოდის ფორმულა შემდეგი სახისაა:

წლიური ცვეთა=თავდაპირველი ღირებულება – სალიკვიდაციო ღირებულება/ ექსპლუატაციის ვადა.

2. კლებადი დარიცხვის მეთოდი

(ამორტიზაცია ნარჩენი ღირებულების მიხედვით)

ეს მეთოდი გულისხმობს ძირითადი საშუალებების საამორტიზაციო ღირებულების გაანგარიშებას ძირითადი საშუალებების ნარჩენი ღირებულების მიხედვით ამორტიზაციის ნორმის შესაბამისად. ამ მეთოდის ფორმულა შემდეგი სახისაა:

წლიური ცვეთა=ძირითადი საშუალებების საბალანსო ნარჩენი ღირებულება ⊗ ამორტიზაციის ნორმა (ფარდობით ერთეულებში).

3. წრფივი დაჩქარებული დარიცხვის მეთოდი

(რიცხვთა ჯამის მეთოდი)

ეს მეთოდი გულისხმობს ძირითადი საშუალებების საამორტიზაციო ღირებულების გაანგარიშებას ექსპლუატაციის პერიოდის ყველა რიცხვითი მნიშვნელობის ჯამის მეშვეობით. ამ მეთოდის ფორმულა შემდეგი სახისაა:

წლიური ცვეთა=(დარჩენილი წლების რაოდენობა /ექსპლუატაციის პერიოდის რიცხვთა ჯამი) ⊗ თავდაპირველი ღირებულება.

4. მწარმოებლურობის პროპორციული ცვეთის მეთოდი

ეს მეთოდი გულისხმობს, რომ ძირითადი საშუალება ცვდება გამომშვებული პროდუქციის ერთეულის პროპორციულად. ამ მეთოდის ფორმულა შემდეგი სახისაა:

წლიური ცვეთა პროდუქციის ერთეულზე = თავდაპირველი ღირებულება – სალიკვიდაციო ღირებულება / პროდუქციის წარმოების საგარაუდო მოცულობა;

საწარმოს ხელმძღვანელობამ თვითონ უნდა განსაზღვროს ძირითადი საშუალებების გამოყენების ვადა და სალიკვიდაციო ღირებულება, რაც რთული საქმეა, და, ამიტომ პრაქტიკაში იყენებენ საგადასახადი კოდექსის

ნორმებს, რომელიც იანგარიშება ძირითადი საშუალებების ნარჩენი ღირებულებიდან.

საგადასახადო კოდექსის მიხედვით ჩამოყალიბებულია ხუთი საამორტიზაციო ჯგუფი, თითოეული ჯგუფისათვის დაწესებულია შესაბამისი ამორტიზაციის ნორმა, სადაც ძირითადი საშუალებების თავისებურებები მხედველობაში არ მიიღება;

ამორტიზებადი ძირითადი საშუალებები

ძირითადი საშუალებები	ამორტიზაციის ნორმა %
<p>I. ჯგუფი - მსუბუქი ავტომობილები, ავტოსატრიაკტორო ტექნიკა გზებზე გამოსაყენებლად, ავეჯი ოფისისათვის, საავტომობილო ტრანსპორტის მოძრავი შემადგენლობა, სატიერთო ავტომობილები, ავტობუსები, სპეციალური ავტომობილები და ავტომისამბილეები, მანქანები და მოწყობილობა მრეწველობის ყველა დარგისათვის, სამსხმელო წარმოებისათვის, სამჭედლო-საწნეხი მოწყობილობა, სამშენებლო მოწყობილობა, სასოფლო-სამეურნეო მანქანები და მოწყობილობა</p>	20
<p>II. ჯგუფი - სპეციალური ინსტრუმენტები, ინვენტარი და მოწყობილობა; კომპიუტერები, მონაცემთა დამუშავების პერიფერიული მოწყობილობები და აღჭურვილობა; ელექტრონული მოწყობილობა</p>	20
<p>III. ჯგუფი - სარკინიგზო, საზღვაო და სამდინარო სატრანსპორტო საშუალებები; ძალოვანი მანქანები და მოწყობილობა, თბოტექნიკური მოწყობილობა, ტურბინული მოწყობილობა, ელექტროძრავები და დიზელ-გენერატორები, ელექტროგადაცემისა და კავშირგაბმულობის მოწყობილობები; მილსადენები</p>	8
<p>IV. ჯგუფი - შენობები, ნაგებობები</p>	5
<p>V. ჯგუფი - ამორტიზებადი აქტივები, რომლებიც შეტანილი არ არის სხვა ჯგუფებში</p>	15

ძირითადი საშუალებების რემონტზე გაწეული დანახარჯები

საწარმოს ძირითადი საშუალებები პერიოდულად საჭიროებს საგეგმო-გამაფრთხილებელი რემონტების ჩატარებას, ამიტომ წარმოების დანახარჯების ერთ-ერთ მუხლად გათვალისწინებულია წლის განმავლობაში გაწეული სარემონტო სამუშაოების ღირებულება.

ძირითად საშუალებათა რემონტისათვის გათვალისწინებული წლიური ხარჯების რაოდენობა საგადასახადო კანონით დასაშვებია ძირითადი საშუალებების ღირებულების 5%-მდე.

სამრეწველო-საწარმოო პერსონალის შრომის ანაზღაურებაზე გაწეული დანახარჯები

საწარმოში დასაქმებული მომუშავეების შრომის ანაზღაურების საფუძველია მინიმალური ხელფასი, რომლის დონესაც სახელმწიფო არეგულირებს. საქართველოში მოქმედი „შრომის კანონთა კოდექსის“ თანახმად, შრომის ანაზღაურების ქვედა ზღვარია 20 ლარი, ზედა ზღვარი კი განუსაზღვრელია. ხოლო იმ ფიზიკურ პირთათვის, რომლებზეც ვრცელდება კანონი „საჯარო სამსახურის შესახებ“, საქართველოს პრეზიდენტის განკარგულებით მინიმალური ხელფასი განსაზღვრულია 115 ლარით.

მომუშავეების შრომის ანაზღაურება დაკავშირებულია ნამუშევარ დროსთან ან გამოშვებული პროდუქციის რაოდენობასთან.

დროითი ანაზღაურება გულისხმობს, რომ მომუშავეების გასტუმრება ხდება საათობრივად, დღიურად, კვირეულად ან თვიურად დადგენილი ნორმის ფარგლებში. დროითი ანაზღაურების სახესხვაობაა დროით-პრემიული ანაზღაურება.

სანარდლო ანაზღაურების დროს ხდება განსაზღვრული თანხის გადახდა ყოველ შესრულებულ ერთეულზე ან

შემოსევევაში მნიშვნელოვანია გამოშვებული პროდუქციის ხარისხის კონტროლის ორგანიზაცია. სანარდო ანაზღაურების სახესხვაობად ითვლება სანარდო-პრემიული, აკორდული და სხვ.

„საქართველოს საგადასახადო კოდექსის“ თანახმად მეწარმე, ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელიც შრომას უნაზღაურებს დაქირავებით მომუშავე ფიზიკურ პირს, ვალდებულია გადაიხადოს სოციალური გადასახადი. სოციალური გადასახადი უზრუნველყოფს ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და სოციალურ დაცვას. დამქირავებლის მიერ გადასახდელი სოციალური გადასახადის განაკვეთი განსაზღვრულია ნომინალური (დარიცხული) ხელფასის 20%-ის ოდენობით.

„საქართველოს საგადასახადო კოდექსის“ მიხედვით ფიზიკური პირი ვალდებულია გადაიხადოს საშემოსავლო გადასახადი როგორც ხელფასის სახით, ასევე სხვა ეკონომიკური საქმიანობით მიღებული შემოსავლიდან, რომელიც არ არის დაკავშირებული დაქირავებით მუშაობასთან. დაქირავებული მომუშავის დასაბეგრი შემოსავალი იბეგრება პროპორციული სისტემით, 12%-იანი განაკვეთით.

გადასახადები

საბაზრო მეურნეობის პირობებში საწარმოს სახელმწიფოსთან ურთიერთობას არეგულირებს საგადასახადო კანონი. გადასახადების მეშვეობით: ხდება სახელმწიფოს უზრუნველყოფა ფინანსებით, რაც შემდეგ გამოიყენება სხვადასხვა ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების გადასატრელად. გადასახადების მიზანია სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსავლითი ნაწილის ფულადი უზრუნველყოფა, რაც აუცილებელია: სახელმწიფო აპარატის შესანახად, თავდაცვის, გარემოს დაცვის, მეცნიერებისა და ტექნიკის, ჯანმრთელობის დაცვის, განათლების, გზების მშენებლობის, სოციალურად დაუცველი ფენების დასახმარებლად.

საქართველოს საგადასახადო კოდექსის თანახმად, იურიდიული პირი – საწარმო ვალდებულია გადაიხადოს შემდეგი სახის გადასახადები: სოციალური, მოგების, ქონების, დამატებული ღირებულების, აქციზი.

სოციალური გადასახადი უსრუნველყოფს ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობასა და სოციალურ დაცვას. დამქირავებლის (საწარმოს) მიერ გადასახდელი სოციალური გადასახადის განაკვეთი განსაზღვრულია ნომინალური (დარიცხული) ხელფასის 20%-ის რაოდენობით.

მოგების გადასახადის გადამხდელია ყველა საწარმო მიუხედავად მისი ორგანიზაციულ-სამმართვებრივი ფორმისა. მოგების გადასახადით დაბეგვრის ობიექტია საწარმოს საბალანსო მოგება. გადასახადის განაკვეთია 20%.

ქონების გადასახადის მიზანია ქვეყნის ბიუჯეტის შევსება, საწარმოებისა და ორგანიზაციების სტიმულირება, განთავისუფლდნენ უსარგებლო ქონებისაგან. რადგან საწარმო ვალდებულია გადაიხადოს გადასახადი იმ შემთხვევაშიც თუ საწარმო გაჩერებულია და არ მოაქვს მოგება. დაბეგვრის ობიექტია საწარმოს ბალანსზე აღრიცხული ქონება (ძირითადი საშუალებები). გადასახადის განაკვეთი საწარმოებისა და ორგანიზაციებისათვის განსაზღვრულია ქონების ნარჩენი ღირებულების 1%.

დამატებული ღირებულების გადასახადი არის საქართველოს ტერიტორიაზე წარმოების პროცესში შემქმნილი ღირებულების ან საქართველოს ტერიტორიაზე შემოტანილი საქონლის ღირებულების ნაწილის ბიუჯეტში სავალდებულო შენატანი. დაბეგვრის ობიექტია საკუთარი წარმოების, შექმნილი საქონლის ან მომსახურების რეალიზაცია. გადასახადის განაკვეთია 18%.

ენერგეტიკული საწარმოებისათვის დაბეგვრის ობიექტია წმინდა სარეალიზაციო პროდუქციის მოცულობა ღირებულებით გამოსახულებაში (ელექტროენერჯის მოცულობას მინუს ელექტროენერჯის ნორმირებული დანაკარგები).

აქციზით იბეგრება საქონლის ცალკეული სახეების ჯგუფები, რომელთაც შემდეგი თავისებურებები ახასიათებთ: ასეთ საქონელზე არაელასტიკურია მოთხოვნა ფასის მიმართ ანუ ფასის საგრძნობლად მომატების შემთხვევაში ამ საქონლის მოხმარება მხოლოდ ოდნავ მცირდება; ისინი ფუფუნების საგნებია; ამგვარი საქონელი არსებითი მნიშვნელობის მქონედ არ ითვლება და მათი მოხმარება უარყოფით ექსტერნალიებს იწვევს (მაგალითად, თამბაქოს მოხმარება მწვევლებში სხვადასხვა დაავადებებს იწვევს). აღნიშნულის გათვალისწინებით შემოღებულია აქციზი ალკოჰოლურ სასმელებზე, ნავთობპროდუქტებზე, თამბაქოს ნაწარმზე და მსუბუქ ავტომობილებზე, რომლებიც ზემოაღნიშნულ მახასიათებლებთან ერთად ბიუჯეტის მნიშვნელოვან შემოსავლის წყაროს წარმოადგენენ. *აქციზის გადამხდელია:* - პირი, რომელიც აწარმოებს აქციზურ საქონელს, ან ახორციელებს აქციზური საქონლის იმპორტს საქართველოში.

აქციზის განაკვეთები

№	საქონლის დასახელება	ზომის ერთეული	განაკვეთი	შემოთავაზებული განაკვეთი
1	ცქრილა და შუშხუნა ღვინოები (მათ შორის შამპანური)	1 ლიტრი	0,70 ლარი	
2	შემაგრებული ღვინოები; ჩამოსხმული ჩამოსასხმელი	1 ლიტრი	1,20 ლარი 0,70 ლარი	1,20 ლარი 0,70 ლარი
3	ვერმუტი და სხვა ნატურალური ღვინოები, რომლებსაც დამატებული აქვთ მცენარეული ან არომატული ექსტრაქტები	1 ლიტრი	2,50 ლარი	2,50 ლარი
4	ყურძნის ნატურალური ღვინოები, რომლებიც არ შედის ამ ცხრილის 1-ლ და მე-2 ნაწილებში; ჩამოსხმული ჩამოსასხმელი	1 ლიტრი	0,40 ლარი 0,10 ლარი	0,40 ლარი 0,10 ლარი
5	სხვა დადუღებული სასმელები (ვაშლის სიდრი, პერი, თაფლის სასმელი); დადუღებული სასმელების ნარევი და დადუღებული სასმელებისა და უალკოჰოლო სასმელების ნარევი, რომლებიც ამ ცხრილში სხვა ადგილას არ არის დასახელებული	1 ლიტრი	2,50 ლარი	2,50 ლარი
6	ეთილის სპირტი	1 ლიტრი	1,30 ლარი	1,30 ლარი
7	სპირტიანი სასმელები, რომლებიც მიღებულია ყურძნის ღვინის ან ჰაჭვის დისტილაციით	1 ლიტრი	2,30 ლარი	2,30 ლარი
8	ვისკი	1 ლიტრი	2,50 ლარი	2,50 ლარი
9	რომი და ტაყუა	1 ლიტრი	2,50 ლარი	2,50 ლარი
10	ჯინი და ლვინოს ნაყენი	1 ლიტრი	2,50 ლარი	2,50 ლარი
11	არაყი	1 ლიტრი	1,50 ლარი	1,50 ლარი
12	ლიქიორი და ტკბილი ნაყენი	1 ლიტრი	2,30 ლარი	2,30 ლარი
13	სხვა სპირტიანი სასმელები	1 ლიტრი	2,50 ლარი	2,50 ლარი
14	ღუღი	1 ლიტრი	0,20 ლარი	0,20 ლარი

<p>ა. თაბიაკოს ბაყაოთის (თაბიაკოს ნედლეულის გარდა) იმპორტი:</p> <ul style="list-style-type: none"> - სიგარა, სიგარები გადაჭრილი ბოლოებით და სიგარელა (წერილი სიგარები), რომლებიც შეიცავენ თამბაქოს - ფილტრიანი სიგარეტი - ყველა დანარჩენი უფილტრო სიგარეტი და პაპიროსი - სამრეწველო დამზადების სხვა თამბაქო და თამბაქოს სამრეწველო შემცველები, თამბაქო „კომოგენისირებული“ ან „აღდგენილი“; თამბაქოს ექსტრაქტები და ესენციები; 	<p>1 ლერი 20 ლერი</p> <p>20 ლერი</p> <p>1 კგ</p>	<p>0,90 ლარი 0,90 ლარი</p> <p>0,25 ლარი</p> <p>20 ლარი</p>	<p>0,80 ლარი 0,80 ლარი</p> <p>0,25 ლარი</p> <p>20 ლარი</p>
<p>ბ. ადგილობრივი წარმოების თამბაქოს ნაწარმი (თამბაქოს ნედლეულის გარდა):</p> <ul style="list-style-type: none"> - სიგარა, სიგარები გადაჭრილი ბოლოებით და სიგარელა (წერილი სიგარები), რომლებიც შეიცავენ თამბაქოს - ფილტრიანი სიგარეტი - ყველა დანარჩენი უფილტრო სიგარეტი და პაპიროსი - სამრეწველო დამზადების სხვა თამბაქო და თამბაქოს სამრეწველო შემცველები, თამბაქო „კომოგენისირებული“ ან „აღდგენილი“, თამბაქოს ექსტრაქტები და ესენციები 	<p>1 ლერი 20 ლერი</p> <p>20 ლერი</p> <p>1 კგ</p>	<p>0,70 ლარი 0,70 ლარი</p> <p>0,15 ლარი</p> <p>20 ლარი</p>	<p>0,70 ლარი 0,70 ლარი</p> <p>0,20 ლარი</p> <p>20 ლარი</p>
მსუბუქი ავტომობილები		დიფერენც.- ფიქსირებული გადასახადი	7 %
ბუნებრივი გაზის კონდენსატი, გარდა მილსადენისა	1000 მ ³	150 ლარი	60%
ნავთობის დისტრილატები:			
ა. მსუბუქი	1 ტონა	250 ლარი*	250 ლარი
ბ. საშუალო	1 ტონა	220 ლარი*	220 ლარი
გ. მძიმე	1 ტონა	150 ლარი*	150 ლარი
* მაკნე ნივთიერებებით გარემოს დაბინძურების გადასახადის განაკვეთის გათვალისწინებით სუთები და ქვანახშირის ფისებისაგან			

19	მალალ ტემპერატურაზე გამოხდილი სხვა პროდუქტები	1 ტონა	350 ლარი	
20	ნავთობის აირები და აირისებრი ნახშირწყალბადები	1 ტონა	120 ლარი	60 %
21	ბიტუმიანი მინერალებისაგან მიღებული ნავთობი და ნავთობპროდუქტები. ნედლი ნავთობის გარდა; პროდუქტები, სხვა ადგილას დაუსახელებელი, ბიტუმიანი მინერალებისაგან მიღებული ნავთობის ან ნავთობპროდუქტების 70 მას% ან მეტი შემცველობით, ამასთან, ეს პროდუქტები წარმოადგენენ ძირითად შემადგენლებს	1 ტონა	400 ლარი	60 %
22	პიროლიზის თხევადი პროდუქტი	1 ტონა	400 ლარი	400 ლარი
23	მისართი, გამსსნელი, ანტიდეტონატორი	1 ტონა	400 ლარი	400 ლარი
24.	არამინერალური ზეთები	1 ტონა	400 ლარი	
25.	შაჟი ან ფერადი ლითონების ჯართის ექსპორტი	1 ტონა	25 ლარი	10%

პროდუქციის წარმოებისა და რეალიზაციის პროცესი განუწყვეტლივ მოითხოვს ნატურალურ და ფულად ფორმაში გამოხატულ მატერიალურ და შრომით დანახარჯებს, რომელიც დაკავშირებულია პროდუქციის დამზადებასა და რეალიზაციასთან დროის გარკვეულ პერიოდში (თვე, წელი).

პროდუქციის თვითღირებულებაში შემავალი ხარჯები შეიძლება აღირიცხოს ნატურალურ ერთეულებში; თანამედროვე ეტაპზე ეროვნული მეურნეობის სხვადასხვა დარგებში ნატურალური მანვენებლების საზომი ერთეულებია:

წარმოების ან მომსახურების სახეობა	დანახარჯთა ერთეულები
ელექტროენერჯის გენერაცია ელექტროენერჯის განაწილება ბ.გაზის მოპოვება ბ. გაზის განაწილება სატვირთო გადაზიდვები მგზავრების გადაყვანა სასტუმროები საავადმყოფოები მომსახურების სხვა საშუალებები	კვტსთ კვტსთ გ ³ გ ³ ტ/კმ კაცი/კმ სტუმარდღე საწოლდღე სთ

საერთო დანახარჯების განსაზღვრისათვის მოხერხებულია საწარმოო დანახარჯების ფულადი სიდიდებით გამოსახვა.

ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით ჩამოვყალიბოთ საწარმოო დანახარჯების სტრუქტურა:

მუდმივი დანახარჯები. არ იცვლება წარმოების მოცულობის ცვლილების პროპორციულად. ეს დანახარჯები მუდმივია წარმოების გაჩერების შემთხვევაშიც კი. ასეთებია: ძირითადი საშუალებების ამორტიზაცია; პროცენტი კრედიტზე, საიჯარო გადასახადი, დაზღვევის ხარჯები.

ცვალებადი დანახარჯები. იზრდება წარმოების მოცულობის გადიდების, ხოლო მცირდება წარმოების მოცულობის შემცირების პროპორციულად, რადგან მეწარმემ უნდა იყიდოს მეტი ნედლეული, მასალები, დაიქირაოს მეტი მუშახელი და ა.შ. ასეთებია: დანახარჯები ნედლეულზე, მასალებზე, წყალზე, სათბობზე, ელექტროენერჯიაზე, დანახარჯები მომუშავეების შრომის ანაზღაურებაზე დანარიცხებით, დანახარჯები რემონტზე, გადასახადები.

პროდუქციის ერთეულის თვითღირებულებას გავიგებთ თუ საერთო დანახარჯებს შევაფარდებთ პროდუქციის მოცულობაზე. მაგ., თეთრი/კვტსთ, თეთრი/ გ³ ა.შ.

საბოლოოდ განისაზღვრება პროდუქციის საბითუმო და სარეალიზაციო ფასი. პროდუქციის საბითუმო ფასი გულისხმობს: საწარმოო დანახარჯებს პლუს მოგების ნორმა. სარეალიზაციო ფასი კი ყალიბდება საბითუმო

ფასის ბაზაზე: საბითუმო ფასს ემატება არაპირდაპირი გადასახადი (დღგ, ბაჟი, აქციზი), რომელიც წანამატის სახით ჩართულია სარეალიზაციო ფასში:

აღნიშნული გადასახადები არაპირდაპირია, რადგანაც მომხმარებელსა და სახელმწიფოს შორის მყარდება არაპირდაპირი კავშირი პროდუქციის მეშვეობით, რადგან ამ გადასახადის გადამხდელია მომხმარებელი, ხოლო პროდუქციის რეალიზაციის შემდეგ სახელმწიფო ბიუჯეტში გადარიცხავს მეწარმე.

VII. ფინანსური გეგმა

ამ თავში ყველა წინა მასალა შეჯამდება და წარმოგვიდგება ღირებულებით გამოსახულებაში. მისი შედგენა მოითხოვს საბუხჰალტრო აღრიცხვისა და ანალიზის სპეციალისტს. თუ ფირმა მცირეა და არ ჰყავს ბუხჰალტერი, მას მოიწვევენ.

ვინაიდან ბალანსი პროგნოზულია, აქტივები და პასივები პროგნოზირდება ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად, ამიტომ დამთხვევის აღბათობა ძალიან მცირეა. თუ პასივი მეტია, ვზრდით ფულად სახსრებს, ხოლო თუ აქტივი მეტია, მაშინ ვზრდით ნასესხებ სახსრებს ან აქციონერულ კაპიტალს.

პროგნოზული ბალანსის სტრუქტურა დაფუძნებულია შემდეგ ტოლობაზე:

აქტივები = ვალდებულებები + საკუთარი კაპიტალი

- აქტივები არის საწარმოს განკარგულებაში არსებული მატერიალური ან არამატერიალური რესურსი, რომლის საფუძველზე საწარმო მოვლის სარგებელს.

ვალდებულება არის საწარმოს მიმდინარე პერიოდის მოვალეობა, რომელიც გულისხმობს ეკონომიკური რესურსების გასაყვას.

საკუთარი კაპიტალი არის საწარმოს აქტივების ის ნაწილი, რომელიც რჩება ყველა ვალდებულების დაფარვის შემდეგ.

ბუხჰალტრული ბალანსი

ბუხჰალტრული ბალანსი, რომელიც ეფუძნება ბუხჰალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტებს, წარმოდგენილი უნდა იყოს შემდეგი რეკვიზიტებით:

რეკვიზიტში „საფირმო სახელწოდება“ ნაჩვენებია საწარმოს დასახელება სადამფუძნებლო დოკუმენტაციის შესაბამისად.

რეკვიზიტში „ორგანიზაციულ-სამმართველო ფორმა“ ნაჩვენებია საწარმოს ორგანიზაციულ-სამმართველო ფორმა „მეწარმეთა შესახებ“ კანონის შესაბამისად.

რეკვიზიტში „იურიდიული მისამართი“ ნაჩვენებია საწარმოს ადგილსამყოფელი (მისამართი).

რეკვიზიტში „დარგი, საქმიანობის სახე“ ნაჩვენებია საქმიანობის სახე ეროვნული მეურნეობის დარგების შესაბამისად.

რეკვიზიტში „ზომის ერთეული“ ნაჩვენებია ფულის ერთეული საქართველოს ეროვნულ ვალუტაში.

ბალანსის სტრუქტურა

ბალანსის მუხლები განლაგებულია მათი ლიკვიდობის მიხედვით. ლიკვიდობა ნიშნავს ამა თუ იმ მუხლის ფულად გადაქცევის უნარს. რაც უფრო ადვილია მუხლის ფულად გადაქცევა, მით უფრო მაღალლიკვიდურია იგი.

ა ქ ტ ი ვ ი

მიმდინარე აქციები

1. მუხლებში „ნაღდი ფული სალაროში“ და „ფული საბანკო ანგარიშებზე“ აისახება საწარმოს სალაროში და საბანკო ანგარიშებზე არსებული ფულადი სახსრები.

2. მუხლში „მოკლევადიანი ინვესტიციები“ აისახება ერთ წლამდე ვადით ინვესტირებული თანხები სხვა საწარმოთა ფასიან ქაღალდებში.

3. მუხლში „მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებებიდან“ აისახება ერთი წლის ვადაში ასანაზღაურებელი თანხები, რომელიც საწარმოს ეკუთვნის მიწოდებული პროდუქციის, შესრულებული სამუშაოსა და გაწეული მომსახურების სანაცვლოდ.

4. მუხლში „მოთხოვნები მეკაეშირე საწარმოების მიმართ“ აისახება მოთხოვნები მეკაეშირე (შვილობილი) საწარმოების მიმართ.

5. მუხლში „საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება“ აისახება წლის ბოლოსათვის არსებული ისეთი მოთხოვნები, რომლებიც დაფარული არ არის დადგენილ ვადაში და არ არის უზრუნველყოფილი შესაბამისი გარანტიებით.

6. მუხლში „მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ“ აისახება პერსონალის მიმართ არსებული მოთხოვნები გაცემული სესხების, წარმოქმნილი დანაკლისების და სხვათა მიხედვით.

7. მუხლში „მოთხოვნები კაპიტალის შეესებაზე“ აისახება დამფუძნებელთა დავალიანება საწარმოს (ორგანიზაციის) საწესდებო კაპიტალში შესატანების მიხედვით.

8. მუხლში „გადახდილი დღე“ აისახება დამატებული ღირებულების გადასახადი შექმნილ მატერიალურ ფასეულობებზე, ძირითად საშუალებებზე, არამატერიალურ აქტივებზე და სხვა ფასეულობებზე.

9. მუხლში „მიმწოდებლებზე გადახდილი ავანსები“ აისახება სხვა საწარმოებსა და ორგანიზაციებზე ავანსად გაცემული თანხები, რომელიც განკუთვნილია მოსალოდნელი ანგარიშსწორებისათვის.

10. მუხლში „სხვა მოკლევადიანი მოთხოვნები“ აისახება მოთხოვნათა ის თანხები, რომელიც მიღებული უნდა იქნეს ერთი წლის განმავლობაში მაინც.

11. მუხლში „საქონელი“ აისახება საანგარიშო პერიოდის ბოლოს საწარმოში ნაშთად დარჩენილი საქონლის შექენის თვითღირებულება.

12. მუხლში „ნედლეული და მასალები“ აისახება სამრეწველო გადამუშავებისათვის შექენილი ნედლეული, ძირითადი და დამხმარე მასალა, სათბობი, საწვავი და საპოხი მასალები, ნაყიდი ნახევარფაბრიკატები, სათადარიგო ნაწილები, ტარა და სხვა მატერიალური ფასეულობები. ამავე მუხლში შეიძლება აისახოს „მცირეფასიანი და სწრაფცვეთადი საგნები“.

13. მუხლში „დაუმთავრებელი წარმოება“ აისახება დანახარჯები დაუმთავრებელ წარმოებასა და დაუმთავრებელ სამუშაოებზე.

14. მუხლში „მზა პროდუქცია“ აისახება წარმოების მიერ დამთავრებული პროდუქციის ფაქტიური თვითღირებულება, რომელიც პასუხობს მოცემული პროდუქციის დამზადებისათვის ტექნოლოგიით გათვალისწინებულ პირობებს.

15. მუხლში „სხვა სასაქონლო-მატერიალური მარაგი“ აისახება მატერიალური მარაგები, რომელიც ასახული არ არის ზემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში.

16. მუხლში „წინასწარ გაწეული ხარჯები“ აისახება მოცემულ საანგარიშგებო პერიოდში გაწეული ხარჯები, რომელიც მიეკუთვნება მომავალ საანგარიშგებო პერიოდებს და შეიტანება წარმოების ხარჯებში. მაგ., შიიჯარო ქირა, რეკლამაზე გაწეული ხარჯები, კადრების მომზადებაზე გაწეული ხარჯები და სხვ.

17. მუხლში „სხვა მიმდინარე აქტივები“ აისახება იმ მიმდინარე აქტივების ღირებულება, რომელიც არ შედის ზემოთ ჩამოთვლილი მუხლების შედგენილობაში.

გრძელვადიანი აქტივები

18. მუხლში „მიწის ნაკვეთები“ აისახება მიწის ნაკვეთების შექმნაზე გაწეული დანახარჯები.
19. მუხლში „დაუმთავრებელი მშენებლობა“ აისახება დაუმთავრებელი მშენებლობის ღირებულება. აქვე შეიძლება აისახოს გეოლოგიურ-საძიებო სამუშაოებზე გაწეული ხარჯები.
20. მუხლში „შენობა-ნაგებობები“ აისახება საწარმოს განკარგულებაში არსებული შენობებისა და ნაგებობების ნარჩენი ღირებულება (ცვეთის გამოკლებით).
21. მუხლში „მანქანა-დანადგარები“ აისახება საწარმოს განკარგულებაში არსებული მანქანა-დანადგარებისა და მოწყობილობების ნარჩენი ღირებულება (ცვეთის გამოკლებით).
22. მუხლში „ოფისის აღჭურვილობა“ აისახება საწარმოო და სამეურნეო ინვენტარის (კარადები, თაროები, რბილი და მაგარი ავეჯი, ტელევიზორები, მაცვრები და ა.შ.) ნარჩენი ღირებულება.
23. მუხლში „სატრანსპორტო საშუალებები“ აისახება საწარმოს ბალანსზე აღრიცხული სატრანსპორტო საშუალებების ნარჩენი ღირებულება.
24. მუხლში „სხვა ძირითადი საშუალებები“ აისახება იმ ძირითად საშუალებათა ნარჩენი ღირებულება, რომელიც არ შედის ზემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში.
25. მუხლში „გრძელვადიანი მოთხოვნები“ აისახება ყველა ის მოთხოვნა, რომლის დაფარვის ვადა აღემატება ერთ წელიწადს.
26. მუხლში „გადავადებული საგადასახადო აქტივი“ აისახება საგადასახადო მოგების სააღრიცხვო მოგებაზე გადამეტებული თანხა.
27. მუხლში „გრძელვადიანი ინვესტიციები“ აისახება ერთ წელზე მეტი ხნის ვადით ინვესტირებული თანხები სხვა საწარმოთა ფასიან ქაღალდებში.
28. მუხლში „არამატერიალური აქტივები“ აისახება იმ არამატერიალური აქტივების ნარჩენი ღირებულება, როგორცაა: ბუნებრივი რესურსების გამოყენების უფლე-

ბა, პატენტები, ლიცენზიები, უფლებები ინტელექტუალურ საკუთრებაზე, სავაჭრო მარკები, სასაქონლო ნიშნები და სხვ.

პ ა ს ი ე ი

მიმდინარე ვალდებულებები

29. მუხლში „მიწოდებიდან და მომსახურებიდან წარმოქმნილი ვალდებულებები“ აისახება დავალიანება მიმწოდებლებისა და მოიჯარეებისაგან მიღებული სასაქონლო-მატერიალური ფასეულობის, შესრულებული სამუშაოს და გაწეული მომსახურებისათვის.

30. მუხლში „მიღებული ავანსები“ აისახება სხვა საწარმოებიდან და დაწესებულებებიდან ავანსად მიღებული თანხები მომავალი ანგარიშსწორებისათვის.

31. მუხლში „გადასახდელი ხელფასები“ აისახება დარიცხული და ჯერ კიდევ გაუცემელი შრომის ანაზღაურების თანხები.

32. მუხლში „ვალდებულებები მეკაეშირე საწარმოების წინაშე“ აისახება ვალდებულებათა თანხა: მეკაეშირე, შეიღობილი და სხვა ანალოგიური საწარმოების მიმართ.

33. მუხლში „მოკლევადიანი სესხები“ აისახება დავალიანებათა თანხა სხვა საწარმოების, დაწესებულებებისა და ფიზიკური პირების მიმართ, რომელიც უნდა დაიფაროს საანგარიშგებო თარიღიდან ერთი წლის განმავლობაში.

34. მუხლში „გრძელვადიანი სესხების მიმდინარე ნაწილი“ აისახება გრძელვადიანი სესხების ნაწილი, რომელიც უნდა დაიფაროს ბალანსის შედგენიდან ერთი წლის განმავლობაში.

35. მუხლში „გადასახდელი მოგების გადასახადი“ აისახება თანხა, რომელიც უნდა გადაირიცხოს სახელმწიფო ბიუჯეტში წლიური მოგებიდან საგადასახადო კანონის შესაბამისად.

36. მუხლში „გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი“ აისახება ბიუჯეტისათვის განკუთვნილი საშემო-

სავლო გადასახადის თანხა ფიზიკური პირის ყველანაირი შემოსავლიდან, ჩათ შორის: ხელფასიდან, დივიდენდებიდან, პროცენტებიდან.

37. მუხლში „გადასახდელი დღე“ აისახება საქართველოს ტერიტორიაზე წარმოების პროცესში შექმნილი ღირებულების ნაწილის ან საქართველოს ტერიტორიაზე შემოტანილი საქონლის ღირებულების ნაწილის სავალდებულო შენატანი.

38. მუხლში „გადასახდელი აქციზი“ აისახება ბიუჯეტში გადასახდელი აქციზის თანხა საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად.

39. მუხლში „სოციალური გადასახადი“ აისახება ბიუჯეტში გადასახდელი სოციალური გადასახადის თანხა საგადასახადო კოდექსის შესაბამისად.

40. მუხლში „სხვა საგადასახადო მანუვრებლები“ აისახება სახელმწიფო ბიუჯეტში გადასახდელი გადასახადები, რომელიც არ ასახულა ზემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში (მიწის, ქონების და სხვა გადასახადები.)

41. მუხლში „გადასახდელი პროცენტები“ აისახება გადასახდელი პროცენტის თანხები, რომელიც დარიცხულია სხვადასხვა სახის სესხზე და გადახდა უნდა მოხდეს საანგარიშო პერიოდიდან ერთი წლის განმავლობაში.

42. მუხლში „გადასახდელი დივიდენდები“ აისახება გასაცემი დივიდენდები, რომელიც ეკუთვნის დამფუძნებელ (მეწილე) იურიდიულ და ფიზიკურ პირებს, აქციონერებს.

43. მუხლში „სხვა მოკლევადიანი ვალდებულებები“ აისახება სხვა ვალდებულებები, რომელიც არ არის ასახული ზემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში.

გრძელვადიანი ვალდებულებები

44. მუხლში „გრძელვადიანი სასესხო ვალდებულებები“ აისახება გრძელვადიანი სესხები, რომელიც უნდა

დაიფაროს საანგარიშებო პერიოდთან ერთი წლის განმავლობაში.

45. მუხლში „გადავადებული მოგების გადასახადი“ აისახება თანხა, რომელიც დროებითი სხვაობის გამო არ ექვემდებარება გადახდას მოცემულ საანგარიშებო პერიოდში, მაგრამ გადაიხდება მომდევნო პერიოდებში.

46. მუხლში „ანარიცხები“ აისახება მომავალ პერიოდში მოსალოდნელი ისეთი გასაცემი თანხები, რომელიც წარმოიშვა მოცემულ საანგარიშო პერიოდში (მაგ., ანარიცხები საწარმოს მუშაკთა საპენსიო უზრუნველყოფისათვის).

47. მუხლში „გადავადებული შემოსავალი“ აისახება თანხები იმ შემოსავლების მიხედვით, რომელიც მიღებულია მოცემულ საანგარიშო პერიოდში, მაგრამ ეკუთვნის მომავალ პერიოდს.

48. მუხლში „სხვა გრძელვადიანი ვალდებულებები“ აისახება ის ვალდებულებები, რომელიც არ შევიდა ზემოთ ჩამოთვლილ მუხლებში და რომლის დაფარვაც გათვალისწინებულია ერთ წელზე მეტი ხნის განმავლობაში.

საკუთარი კაპიტალი

49. მუხლში „საწესდებო კაპიტალი“ აისახება საწესდებო კაპიტალის სიდიდე სააქციო და შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებებში, რომელიც ყალიბდება მათი დამფუძნებლების (მეწილეეზის) შენატანების ხარჯზე სადამფუძნებლო დოკუმენტების შესაბამისად. სოლიდარული პასუხისმგებლობის საზოგადოება, კომანდიტური საზოგადოება, ინდივიდუალური საწარმო და კოოპერატივი ამ მუხლში ასახავენ პარტნიორთა (საწყის) კაპიტალს.

50. მუხლში „სარეზერვო კაპიტალი“ აისახება კანონმდებლობის ან წესდების საფუძველზე შექმნილი რეზერვები, რომლის ძირითადი ფუნქციაა დამფუძნებელთა და კრედიტორთა მოსალოდნელი ზარალისაგან დაცვა.

51. მუხლში „სხვა რეზერვები და მიზნობრივი დაფინანსება“ აისახება საწარმოს მიერ სხვადასხვა მიზნით დარეზერვებული თანხები.

52. მუხლში „გაუნაწილებელი მოგება“ აისახება გასულ წლებში მიღებული მოგების გაუნაწილებელი თანხები, აგრეთვე საანგარიში წლის მოგების თანხა, რომელიც დარჩა გაუნაწილებელი.

53. მუხლში „დაუფარავი ზარალი“ აისახება გასული და საანგარიშო წლის ზარალის თანხები.

მოგება – ზარალის წლიური ანგარიშგება

54. მუხლში „ამონაგები“ აისახება ამონაგები, რომელიც მიიღება საწარმოს (ორგანიზაციის) პროდუქციის, სამუშაოს, მომსახურების რეალიზაციიდან დამატებული ღირებულების გადასახადის, აქციზისა და საბაჟო გადასახადის გარეშე.

55. მუხლში „რეალიზებული პროდუქციის (მომსახურების) თვითღირებულება“ აისახება რეალიზებულ საქონელზე, პროდუქციაზე, შესრულებულ სამუშაოსა და მომსახურებაზე გაწეული დანახარჯები.

56. მუხლში „საერთო მოგება (ზარალი)“ აისახება სხვაობა ამონაგებსა და რეალიზებული პროდუქციის, საქონლის, სამუშაოსა და მომსახურების თვითღირებულებას შორის.

57. მუხლში „კომერციული ხარჯები“ აისახება პროდუქციის, საქონლის, სამუშაოსა და მომსახურების რეალიზაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. მაგ., ტრასა და მზა პროდუქციის შეფუთვაზე გაწეული ხარჯები, გაგზავნის, სადგურამდე პროდუქციის მიტანის, ვაგონებში, გემებში, ავტომობილებში ჩატვირთვის, რეკლამისა და სხვა ანალოგიური ხარჯები.

58. მუხლში „ადმინისტრაციული ხარჯები“ აისახება საწარმოს მმართველობისა და სამეურნეო ხარჯები, რომელიც უშუალოდ არ არის დაკავშირებული საწარმოო პროცესებთან. მაგ., შენობების იჯარა, საკონსულტაციო

და სააუდიტორო მომსახურება და სხვა ანალოგიური ხარჯები.

59. მუხლში „სხვა საწარმოო შემოსავლები“ აისახება შემოსავლები ძირითადი საშუალებების, მასალების, მცირეფასიანი საგნების, არამატერიალური აქტივების, საბრუნავ საშუალებებს მიკუთვნებული სხვა მატერიალური და არამატერიალური ფასეულობების რეალიზაციიდან.

60. მუხლში „სხვა საწარმოო ხარჯები“ აისახება ძირითადი საშუალებების, მასალების, მცირეფასიანი საგნების, არამატერიალური აქტივების, საბრუნავ საშუალებებს მიკუთვნებული სხვა მატერიალური და არამატერიალური ფასეულობების რეალიზაციიდან მიღებული ზარალი.

61. მუხლში „ფინანსური დანახარჯები“ აისახება საპროცენტო ხარჯები, არასაოპერაციო საქმიანობიდან მიღებული ზარალი.

62. მუხლში „შემოსავლები ფინანსური დაბანდებებიდან და პროცენტებიდან“ აისახება შემოსავლები, რომელიც მიიღო საწარმომ აქციების, ობლიგაციების და სხვა ფასიანი ქაღალდების საფუძველზე.

63. მუხლში „მოგება (ზარალი) ჩვეულებრივი სამეურნეო საქმიანობიდან“ აისახება მოგების ან ზარალის თანხა ჩვეულებრივი სამეურნეო საქმიანობიდან, რომელიც მიიღება როგორც სხვაობა ამონაგებსა, ზემოთ ჩამოთვლილ შემოსავლებსა და ხარჯებს შორის.

64. მუხლში „გაუთვალისწინებელი შემოსავლები“ და „გაუთვალისწინებელი ხარჯები“ სახება შემოსავლები და ხარჯები, რომელიც არ არის დამახასიათებელი საწარმოს ჩვეულებრივი სამეურნეო საქმიანობისათვის და ატარებს გაუთვალისწინებელ ხასიათს.

65. მუხლში „მოგება დაბეგვრამდე“ აისახება სამეურნეო საქმიანობით მიღებული წლიური ფინანსური შედეგი: მოგება ან ზარალი.

66. მუხლში „მოგების გადასახადი“ აისახება თანხა, რომელიც საგადასახადო კანონმდებლობის მიხედვით უნდა გადაირიცხოს სახელმწიფო ბიუჯეტში მოგებიდან.

67. მუხლში „საანგარიში პერიოდის წმინდა მოგება“ აისახება მოგების თანხა, რომელიც დარჩა საწარმოს განკარგულებაში მოგებიდან მოგების გადასახადის გამოკლების შემდეგ.

ს ა წ ა რ მ ო ს ბ ა ლ ა ნ ს ი

200 - წლის _____ თვის

საფირმო სახელწოდება _____

ორგანიზაციულ-სამმართველბრივი ფორმა _____

იურიდიული მისამართი _____

დარგი (საკმეიანობის სახე) _____

ზომის ერთეული— ლარი

ა ქ ტ ი ვ ი	წლის დასაწყისში	წლის ბოლოს
<p>მიმდინარე აქტივები</p> <p>ნაღდი ფული სალაროში ფული საბანკო ანგარიშებზე მოკლევადიანი ინვესტიციები მოთხოვნები მიწოდებიდან და მომსახურებიდან მოთხოვნები მეკავშირე საწარმოების მიმართ საეჭვო მოთხოვნების კორექტირება მოთხოვნები საწარმოს პერსონალის მიმართ მოთხოვნები კაპიტალის შევსებაზე გადახდილი დღგ მიმწოდებლებზე გადახდილი ავანსები სხვა მოკლევადიანი მოთხოვნები</p>		
<p>სულ მიმდინარე აქტივები</p> <p>სასაქონლო-მატერიალური მარაგი</p> <p>საქონელი ნედლეული და მასალები დაუმთავრებელი წარმოება მზა პროდუქცია სხვა სასაქონლო-მატერიალური მარაგი წინასწარ გავყული ხარჯები სხვა მიმდინარე აქტივები</p>		
<p>სულ სასაქონლო-მატერიალური მარაგი</p> <p>გრძელვადიანი აქტივები</p> <p>მიწის ნაკვეთები დაუმთავრებელი წარმოება შენობა-ნაგებობები მანქანა-დანადგარები ოფისის აღჭურვილობა სატრანსპორტო საშუალებები სხვა ძირითადი საშუალებები გრძელვადიანი მოთხოვნები გადავადებული საგადასახადო აქტივი გრძელვადიანი ინვესტიციები არამატერიალური აქტივები</p>		
<p>სულ გრძელვადიანი აქტივები</p>		
<p>ს უ ლ ა ქ ტ ი ვ ე ბ ი</p>		

პ ა ს ი ე ი	წლის დასაწყისში	წლის ბოლოს
<p>მიმდინარე ვალდებულებები</p> <p>მოწოდებიდან და მომსახურებიდან წარმოქმნილი ვალდებულებები მიღებული ავანსები გადასახდელი ხელფასები ვალდებულებები მეკავშირე საწარმოების წინაშე მოკლევადიანი სესხები გრძელვადიანი სესხების მიმდინარე ნაწილი გადასახდელი მოგების გადასახადი გადასახდელი საშემოსავლო გადასახადი გადასახდელი აქციონი გადასახდელი სოციალური გადასახადი სხვა საგადასახადო ვალდებულებები გადასახდელი პროცენტები გადასახდელი დივიდენდები სხვა მოკლევადიანი ვალდებულებები</p>		
<p>სულ მიმდინარე ვალდებულებები</p> <p>გრძელვადიანი ვალდებულებები</p> <p>გრძელვადიანი სასესხო ვალდებულებები გადავადებული მოგების გადასახადი ანარიცხები გადავადებული შემოსავალი სხვა გრძელვადიანი ვალდებულებები</p>		
<p>სულ გრძელვადიანი ვალდებულებები</p> <p>საკუთარი კაპიტალი</p> <p>საწესდებო კაპიტალი სარეზერვო კაპიტალი (რეზერვები) სხვა რეზერვები და მიზნობრივი დაფინანსება გაუნაწილებელი მოგება დაუფარავი სარალი</p>		
<p>სულ საკუთარი კაპიტალი</p>		
<p>სულ ვალდებულებები და საკუთარი კაპიტალი</p>		

დირექტორი: _____
მთავარი ბუღალტერი: _____

მოგება-ზარალის წლიური ანგარიშგება

200 - წ-ის 31 დეკემბრის მდგომარეობით

საფირმო სახელწოდება _____
 ორგანიზაცულ-სამმართვებრივი ფორმა _____
 იურიდიული მისამართი _____
 დარგი (საქმიანობის სახე) _____

მანქანების დასახელება	შემოსავლები	ხარჯები
ამონაგები რეალიზებული პროდუქციის (მომსახურების) თვითღირებულება საერთო მოგება (ზარალი) კომერციული ხარჯები აღმინისტრაციული ხარჯები სხვა საწარმოო შემოსავლები სხვა საწარმოო ხარჯები ფინანსური დანახარჯები შემოსავლები ფინანსური დაბანდებიდან და პროცენტებიდან მოგება (ზარალი) ჩვეულებრივი სამეურნეო საქმიანობიდან გაუთვალისწინებელი შემოსავლები გაუთვალისწინებელი ხარჯები მოგება დაბეგრამდე მოგების გადასახადი საანგარიშგებო პერიოდის წმინდა მოგება		

დირექტორი: _____

მთავარი ბუღალტერი: _____

ეს არის ბაზა საწარმოს საფინანსო გადაწყვეტილებების მისაღებად.

ლიკვიდობის კოეფიციენტი: ლიკვიდობის კოეფიციენტით განისაზღვრება საწარმოს უნარიანობა გადაიხადოს მოკლევადიანი ვალდებულებები. ედარება აქტივის და პასივის პირველი განყოფილებები, საქმიანი აქტივობის კოეფიციენტები გვიჩვენებს, რამდენად ეფექტურად იყენებს ფირმა თავის რესურსებს.

ფონდუკუების ანუ ფონდამოგების მაჩვენებელი გვიჩვენებს, რამდენი ერთეული მზა პროდუქცია მოიტანა საქმეში ჩადებულმა ძირითადმა საშუალებებმა: რეალიზებული პროდუქცია/ძირითადი საშუალებების საშუალო წლიური ღირებულება.

შრომისმწარმოებლობის მაჩვენებელი გვიჩვენებს, თუ რა რაოდენობის მზა პროდუქცია მოდის ერთ მომუშავეზე. რეალიზებული პროდუქცია/სამრეწველო საწარმოო პერსონალის რაოდენობა.

ფონდალჭურვილობის მაჩვენებელი გვიჩვენებს, თუ რა ღირებულების ძირითადი საშუალებებით არის აღჭურვილი ერთი მომუშავე. ძირითადი საშუალებების საშუალო წლიური ღირებულება. სამრეწველო საწარმოო პერსონალის რაოდენობა.

მოგება ერთ აქციაზე გვიჩვენებს, წმინდა მოგების რა ნაწილი მოდის ერთ აქციაზე.

წმინდა მოგება/აქციების რაოდენობა

რენტაბელობის კოეფიციენტი გვიჩვენებს, თუ რამდენად მომგებიანია საწარმოს ფუნქციონირება. განასხვავებენ:

- საერთო რენტაბელობას: ნულზე მაღალი მაჩვენებელი უკვე რენტაბელურია. წმინდა მოგება/ძირითადი საშუალებები+საბრუნავი საშუალებები;

საკუთარი კაპიტალის რენტაბელობა; რომელიც გვიჩვენებს, თუ რამდენი ერთეული წმინდა მოგება

მოიტანა საქმეში ჩადებულმა საკუთარმა კაპიტალმა. წმინდა მოგება/საკუთარი კაპიტალი; რეალიზებული პროდუქციის რენტაბელობა გეიჩვენებს თუ რა რაოდენობის წმინდა მოგება მოიტანა ერთეულმა რეალიზებულმა პროდუქციამ. წმინდა მოგება/რეალიზებული პროდუქცია.

რენტაბელობის ზღვრის დადგენა

ჩვენი ამოცანაა მოვძებნოთ რენტაბელობის ზღვარი (ანუ უზარალო წარმოების წერტილი). ეს ისეთი შემოსავალია რეალიზაციიდან, როცა არც მოგებაა არც ზარალი ანუ შემოსავალი = დანახარჯებს.

უზარალო წარმოების წერტილის გამოთვლის სამი მეთოდი არსებობს: განტოლების, ზღვრული მოგების და გრაფიკული.

განტოლების მეთოდის არსი მდგომარეობს იმაში, რომ უზარალობის წერტილში მოგება ნულის ტოლია.

ამონაგები - ცვლადი დანახარჯები - მუდმივი დანახარჯები = საოპერაციო მოგება.

$$(F \times Q) - (C \times Q) - K = 0P,$$

სადაც F პროდუქციის სარეალიზაციო ფასია; Q - პროდუქციის საეარაუდო მოცულობა; C - ცვლადი დანახარჯები პროდუქციის ერთეულზე (ანუ პროდუქციის თვითღირებულება); K - მუდმივი დანახარჯები; $0P$ - საოპერაციო მოგება.

მაგალითი 3

საწარმო ამზადებს ელექტროხელსაწყოს, რომლის სარეალიზაციო ფასია 100 ლარი. ერთეული პროდუქციის დამზადებაზე გაწეული ცვლადი დანახარჯებია 50 ლარი. საწარმოს შენობის არენდისათვის გადასახდელი აქვს 1000 ლარი. რამდენი ერთეული ელექტროხელსაწყო უნდა გაყიდოს საწარმომ, რომ წარმოება არ იყოს ზარალიანი?

დაეუშვათ, რომ საოპერაციო მოგება 0-ის ტოლია.

$$(100 \text{ ლარი} \times Q) - (50 \text{ ლარი} \times Q) - 1000 = 0,$$

$$50 \text{ ლარი} \times Q = 1000,$$

$$Q = 1000/50 = 20 \text{ ცალი.}$$

ე. ი. 20 ცალის რეალიზაციის დროს არც მოგებაა, არც ზარალი. ფულად გამოსახულებაში იქნება:

$$20 \text{ ცალი} \times 100 \text{ ლარი} = 2000 \text{ ლარი.}$$

განვიხილოთ ზღვრული მოგების მეთოდი

I. ეტაპზე გავიგოთ „ზღვრული მოგება“ ფარდობით ერთეულებში. ეს არის ცვალებადი ხარჯების დაფარვის შემდეგ რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავალი.

ზღვრული მოგება = შემოსავალი რეალიზაციიდან – ცვალებადი დანახარჯები. ჯერ პროცენტებში, შემდეგ ფარდობით ერთეულებში.

II. ეტაპზე დავადგინოთ რენტაბელობის ზღვარი = მუდმივი ხარჯები/ზღვრული მოგება (ფარდობით ერთეულებში).

მაგალითი 4

საწარმომ დაამზადა 60 ცალი ელექტროხელსაწყო, ერთეულის სარეალიზაციო ფასია 100 ლარი. ერთეული პროდუქციის დამზადებაზე გაწეული ცვლადი დანახარჯებია 50 ლარი. საწარმოს შენობის არენდისათვის გადასახდელი აქვს 1000 ლარი. რამდენი ერთეული ელექტროხელსაწყო უნდა გაყიდოს საწარმომ, რომ წარმოება არ იყოს ზარალიანი?

ცნობილია შემდეგი მაჩვენებლები:

ცხრილი 1

მაჩვენებლები	ლარი	%	ფარდობით მაჩვენებლებში
რეალიზაციიდან ამონაგები	6000	100	1
ცვალებადი ხარჯები	3000		
მუდმივი ხარჯები	1000		
ზღვრული მოგება	3000	50	0,5

ამონაგები: $100 \text{ ლარი} \times 60 \text{ ცალი} = 6000 \text{ ლარი}$.

ცვალეზადი ხარჯები: $50 \text{ ლარი} \times 60 \text{ ცალი} = 3000 \text{ ლარი}$.

I. ეტაპი: ზღვრული მოგება = $6000 - 3000 = 3000$ ლარი, რეალიზაციიდან ამონაგების მიმართ 50%, ფარდობით ერთეულებში 0,5.

II. ეტაპი: რენტაბელობის ზღვარი = $1000 / 0,5 = 2000$ ლარი; პროდუქციის ერთეული: $2000 / 100 \text{ ლარი} = 20$ ცალი;

ე.ი. რენტაბელობის ზღვარს ანუ უზარალო წარმოების წერტილს, როცა არც მოგებაა, არც ზარალი, შეესაბამება 20 ერთეული და 2000 ლარი.

გრაფიკული მეთოდის შემთხვევაში ხდება მთლიანი ამონაგებისა და მთლიანი დანახარჯების შესაბამისი წრფეების კოორდინატთა სისტემაზე აგება. ამ წრფეთა გადაკვეთის წერტილში იქნება რენტაბელობის ზღვარი ანუ უზარალო წარმოების წერტილი.

1. ავაგოთ მთლიანი დანახარჯების წრფე (რომელიც ცვლადი და მუდმივი დანახარჯების ჯამური წრფეა). ჩვენ მაგალითში მუდმივი დანახარჯები 1000 ლარია.

ვერტიკალურ ღერძზე გადაეზომოთ 1000 (შეესაბამება A წერტილი) და ამ წერტილზე გავაგლოთ პორიზონტალური ხაზი. ცვლადი დანახარჯებია 50 ლარი (პროდუქციის ერთეულზე). მთლიანი დანახარჯების წრფის ასაგებად საჭიროა: პირველ წრტილად გამოვიყენოთ წარმოების ნულოვანი დონის შესაბამისი მუდმივი

დანახარჯები 1000 (A წერტილი), ხოლო მეორე წერტილად ავირჩიოთ წარმოების ნულოვანი დონისაგან განსხვავებული ნებისმიერი ჩვენთვის მისაღები დონე (60 ცალი). ამ დონის შესაბამისი მთლიანი დანახარჯები 4000 ლარის ($60 \times 50 + 1000$) ტოლია, რასაც სურათზე B წერტილი გვიჩვენებს. მთლიანი დანახარჯების შესაბამისი წრფე სწორედ ამ ორ (A და B) წერტილზეა გავლუბული.

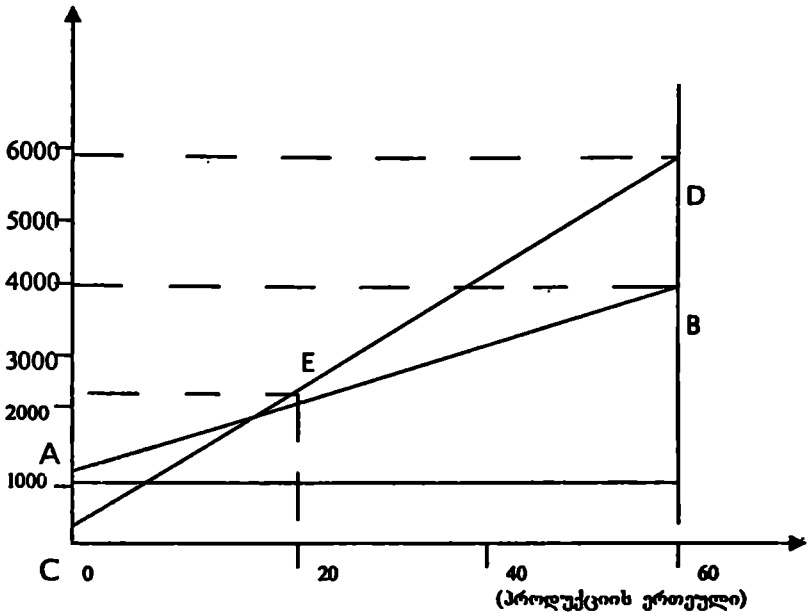
2. ავაგოთ ამონაგების წრფე, რომლის აგების საწყისი წერტილი გაყიდვების მოცულობის ნულოვან დონეს შეესაბამება (C წერტილი). მეორე წერტილის დასადგენად უნდა ავირჩიოთ წარმოების მოცულობის ნულოვანი დონისაგან განსხვავებული ჩვენთვის მისაღები დონე და განვსაზღვროთ ამ დონის შესაბამისი ამონაგები.

პროდუქციის 60 ერთეულის რეალიზაციას შეესაბამება 6000 ლარი (60ცალი \times 100ლარი), რომელიც უნდა აღენიშნოს D წერტილით. ამონაგების წრფე ამ ორ (CD) წერტილზეა გაგლებული.

სადაც (AB) წრფე გადაკვეთს (CD) წრფეს, იმ წერტილში (E) იქნება უზარალობის მოცულობა ანუ რენტაბელობის ზღვარი. ამ წერტილში მთლიანი ამონაგები ჯამური დანახარჯების ტოლია. მარცხენა ქვემოთა სამკუთხედი გამოხატავს ზარალს, მარჯვენა ზემოთა – მოგებას, ე.ი. ყოველი ერთეული პროდუქცია, რენტაბელობის ზღვრის შემდეგ მოიტანს მოგებას.

რენტაბელობის ზღერის განსაზღვრა გრაფიკული მეთოდით

(ლარი)
(დანახარჯები)
(შემოსავლები)

ფულის დროითი ღირებულების კონცეფცია

უკანასკნელ პერიოდში მეტად მნიშვნელოვანია ფულის დროითი ღირებულების კონცეფცია, რომელიც გამოიყენება მრავალი ეკონომიკური ამოცანის გადასაწყვეტად.

ფინანსური კაპიტალის (ფულადი სახსრების) მფლობელი მოგების მიღების მიზნით ახდენს მის ინვესტირებას. ფულის მიერ გამოუმუშავებულ შემოსავალს ეწოდება საპროცენტო შემოსავალი, რომელსაც მსესხებელი უხდის გამსესხებელს მისი გამოყენებისათვის.

საპროცენტო შემოსავალი შეიძლება გაანგარიშებული იქნეს მარტივი და რთული პროცენტით.

მარტივი საპროცენტო განაკვეთი ისეთი საპროცენტო განაკვეთია, როცა პროცენტის დარიცხვა ხდება მხოლოდ ძირითად თანხაზე. ძირითადი თანხა, რომელსაც ვრიცხება პროცენტი პერიოდიდან პერიოდამდე მუდმივია, მისაღები საპროცენტო თანხაც პერიოდიდან პერიოდამდე იქნება მუდმივი. მარტივი პროცენტის გამოყენების შემთხვევაში თავად პროცენტი არ იღებს მონაწილეობას შემოსავლების გამომუშავებაში ანუ არ ხდება პროცენტების რეინვესტირება.

$$J = PV \times r \times n,$$

სადაც J – შემოსავალი; PV – (present value) მიმდინარე ღირებულება ანუ დღეს ინვესტირებული თანხა; r – საპროცენტი განაკვეთი; n – დროის პერიოდი.

მაგალითი 5

ინვესტირებულია 100 ლარი 5 წლით, 10% მოვების განაკვეთით. მე-2 ცხრილში გაანგარიშებულია მისი მომავალი ღირებულება მარტივი პროცენტით.

ცხრილი 2

წელი	ძირითადი თანხა	მისაღები საპროცენტო შემოსავალი	მომავალი ღირებულება
1	100	$100 \times 10\% = 10$	$100 + 10 = 110$
2	100	$100 \times 10\% = 10$	$110 + 10 = 120$
3	100	$100 \times 10\% = 10$	$120 + 10 = 130$
4	100	$100 \times 10\% = 10$	$130 + 10 = 140$
5	100	$100 \times 10\% = 10$	$140 + 10 = 150$
ჯამი		50	150

მიღებულია შემოსავალი 50 ლარი. უფრო მარტივად ეს ასე შეიძლება გამოვიანგარიშოთ:
 ძირითადი თანხა 100 ლარი;

საპროცენტო შემოსავალი $100 \times 10\% \times 5$ წელი = 50 ლარი;
 მომავალი ღირებულება $100 + 50 = 150$ ლარი.

რთული პროცენტის გამოყენების დროს უკვე თავად პროცენტი იღებს მონაწილეობას შემოსავლების გამომუშავებაში. ამ შემთხვევაში პროცენტის დარიცხვა ხდება არა მხოლოდ ძირითად თანხაზე, არამედ წინა პერიოდში პროცენტების სახით დაგროვილ დარიცხულ თანხაზეც.

მომავალი ღირებულება (FV – future value) ანუ მომავალში მისაღები თანხა გაიანგარიშება:

$$FV = PV(1+r)^n.$$

მე-3 ცხრილში განვიხილოთ წინა მაგალითი რთული საპროცენტო განაკვეთის გამოყენებით.

ცხრილი 3

წელი	ძირითადი თანხა	მისაღები საპროცენტო შემოსავალი	მომავალი ღირებულება
1	100	$100 \times 10\% = 10$	$100 + 10 = 110$
2	110	$110 \times 10\% = 11$	$110 + 11 = 121$
3	121	$121 \times 10\% = 12,1$	$121 + 12,1 = 133,1$
4	133,1	$133,1 \times 10\% = 13,31$	$133,1 + 13,31 = 146,41$
5	146,41	$146,41 \times 10\% = 14,64$	$146,41 + 14,64 = 161,05$
ჯამი	100	61,05	161,05

რთული პროცენტის შებრუნებული სიდიდეა „დისკონტირება“ (discount-თანხის შემცირება, ფასდაკლება). ახლა ჩვენთვის საინტერესოა არა მომავალი ღირებულება (FV), არამედ მომავალში მისაღები თანხის მიმდინარე ღირებულება (PV).

$$PV = FV / (1+r)^n.$$

ანგარიშის გაადვილებისათვის არსებობს რთული პროცენტის და დისკონტირების გამოსათვლელი მე-4 და მე-5 ცხრილები.

$(1+r)^n$ და $(1+r)^{-n}$ აღვნიშნოთ α -თი.

ანგარიშისას რთული პროცენტის და დისკონტირების ცხრილებში პროცენტის და პერიოდის (წლის) გადაკვეთაზე მოვქებნოთ α და გადავამრავლოთ მომავალში მისაღები თანხის რაოდენობაზე.

მაგალითი 6

საწარმოს 5 წლის შემდეგ ესაჭიროება 10000ლარი. რამდენი უნდა შეიტანოს ბანკში დღეს, რომ 5 წლის შემდეგ 10%-იანი განაკვეთით მიიღოს აღნიშნული თანხა? დისკონტირების კოეფიციენტის მე-5 ცხრილში 10%-ის და 5 წლის გადაკვეთაზე მოვქებნოთ $\alpha = 0,6209$.

$$10000 \times 0,6209 = 6209 \text{ ლარი,}$$

ე.ი. საწარმომ დღეს უნდა შეიტანოს ბანკში 6209 ლარი, რომ 5 წლის შემდეგ მიიღოს 10000 ლარი.

მაგალითი 7

100 ლარი ინვესტირებულია 10%-იანი საპროცენტო განაკვეთით. რამდენი იქნება მომავალი ღირებულება 5 წლის შემდეგ?

რთული პროცენტის გამოსათვლელ მე-4 ცხრილში 10%-ისა და 5 წლის გადაკვეთაზე მოვქებნოთ $\alpha = 1,611$.

$$100 \times 1,611 = 161,1,$$

ე.ი. 5 წლის შემდეგ მივიღებთ 161,1 ლარს.

აქამდე ვიყენებდით ერთ ძირითად თანხას, რომელიც ინვესტირდებოდა ერთჯერადად. შესაძლებელია ფულადი სახსრების ინვესტირება სხვადასხვა სიდიდით, რომელიც გადაიხდება რამდენიმე თანაბარი პერიოდის განმავლობაში და ყოველ გადასახდელ ნაწილზე დაერიცხება რთული პროცენტი.

ამგეარად, საპროცენტო თანხის გადახდა მოხდება ერთჯერადად ან მრავალჯერადად განსაზღვრული პერიოდის განმავლობაში. თანხა, რომლის გადახდა მოხდება ერთნაირი პერიოდულობით, *ანუიტეტი* ეწოდება. (annuity

– ფინანსური რენტა). ყოველ გადასახდელ ნაწილზე ირიცხება პროცენტი, რომელსაც ეწოდება ანუიტეტის გადასახდელი.

ანუიტეტის მიმდინარე ღირებულება იანგარიშება გამოსახულებით:

$$PVA = (1 - 1/(1+r)^n) / r.$$

გამარტივებისათვის ანუიტეტის მიმდინარე ღირებულება აღენიშნოთ α -თი (ცხრილი 6).

ანუიტეტი გამოიყენება მსოფლიო ეკონომიკაში ფართოდ გავრცელებული ფინანსური ინსტრუმენტის – ლიზინგის (ფინანსური იჯარა) შემთხვევაში. საიჯარო ხელშეკრულების მხარეებია: მეიჯარე – აქტივის იჯარით გამცემი (მესაკუთრე) და მოიჯარე – აქტივის იჯარით ამღები (მომხმარებელი). ფინანსური იჯარის დამადასტურებელი ფაქტორებია:

- მოიჯარეს გადაეცემა აქტივის საკუთრების უფლება იჯარის ვადის დამთავრების შემდეგ;
- მოიჯარეს უფლება აქვს შეიძინოს აქტივი რეალურ ღირებულებაზე დაბალი ფასით;
- იჯარის ვადა უნდა მოიცავდეს აქტივის ეკონომიკური მომსახურების ვადის ძირითად ნაწილს, არანაკლებ 75%-ისა;
- იჯარის ხელშეკრულების დადების მომენტში საიჯარო გადასახდელის დისკონტირებული ღირებულება ლიზინგის (ფინანსური იჯარა) მთელი პერიოდისათვის უნდა აღემატებოდეს აქტივის ღირებულების 90%-ს.

მაგალითი 8

საიჯარო ხელშეკრულების თანახმად, კომპანიამ 5 წლის განმავლობაში ყოველწლიურად უნდა იხადოს 5000 ლარი. აქ ადგილი აქვს ანუიტეტს იმიტომ, რომ თანხის ინვესტირება ხდება არა ერთჯერადად, არამედ ერთნაირი პერიოდულობით 5 წლის განმავლობაში.

სულ გადასახდელი თანხა ტოლია:

$$5000 \times 5 \text{ წელი} = 25000 \text{ ლარი.}$$

რამდენი იქნება მომავალში გადასახდელი თანხის მიმდინარე (დისკონტირებული) ღირებულება, თუ საპროცენტო განაკვეთია 17% ?

მოვქებნოთ ანუიტეტი მე-6 ცხრილში $r=17\%$ -ის და $n=5$ წლის გადაკვეთაზე $\alpha = 3,199$.

$$PVA(r=17\%, n=5) = 5000 \times 3,199 = 15995 \text{ ლარი,}$$

ე.ი. მომავალში გადასახდელი თანხის დისკონტირებული ღირებულებაა 15995 ლარი.

საპროცენტო ხარჯი შეადგენს:

$$(25000 - 15995) = 9005 \text{ ლარს.}$$

მაგალითი 9

აქტივის რეალური ღირებულებაა 98560 ლარი. მოიჯარე 5 წლით იღებს აქტივს, საიჯარო გადასახდელი ყოველი წლის ბოლოს 26000 ლარია.

პირობის თანახმად, საიჯარო გადასახადები ჩვეულებრივი ანუიტეტია (პერიოდის ბოლოს გადახდა).

რა რაოდენობისაა საპროცენტო განაკვეთი?

$$\text{ანუიტეტის კოეფიციენტი } \alpha = 98560/26000 = 3,790.$$

ანუიტეტის მიმდინარე ღირებულების ცხრილში 6.

მე-5 პერიოდის გასწვრივ მოვქებნოთ ამ კოეფიციენტის შესაბამისი საპროცენტი განაკვეთი, რომელიც დაახლოებით 10%-ია.

მაგალითი 10

ბანკმა მოგცათ სესხად 80000 ლარი წლიური 15%-ის ოდენობით. სესხის დაფარვა უნდა მოხდეს 10 წლის განმავლობაში თანაბარი რაოდენობით. ბანკისთვის ეს არის ანუიტეტი (ფულადი შემოსავალი წლების განმავლობაში თანაბარი რაოდენობით). რა რაოდენობის თანხა უნდა შევიტანოთ წლიურად?

ანუიტეტის მე-6 ცხრილში მე-10 წლის და 15%-ის გადაკვეთაზე მოვქებნოთ $\alpha = 5,0190$,

$$80000/5,0190 = 15940 \text{ ლარი,}$$

ე.ი. კრედიტორს რომ სესხი დაუბრუნდეს 10 წლის შემდეგ 15% წლიური საპროცენტო განაკვეთით, ყოველწლიურად უნდა გადაეუხადოთ 15940 ლარი.

ინვესტირებული ფულადი სახსრების
 მომავალი ღირებულება $FV = PV(1+r)^n$

ცხრილი 4

n (წელი)	1%	2%	3%	4%	5%
1	1,010	1,020	1,030	1,040	1,050
2	1,020	1,040	1,061	1,082	1,102
3	1,030	1,061	1,093	1,125	1,158
4	1,041	1,082	1,126	1,170	1,216
5	1,051	1,104	1,159	1,217	1,276
6	1,062	1,126	1,194	1,265	1,340
7	1,072	1,149	1,230	1,316	1,407
8	1,083	1,172	1,267	1,369	1,477
9	1,094	1,195	1,305	1,423	1,551
10	1,105	1,219	1,344	1,480	1,629
11	1,116	1,243	1,384	1,539	1,710
12	1,127	1,268	1,426	1,601	1,796
13	1,138	1,294	1,469	1,665	1,886
14	1,149	1,319	1,513	1,732	1,980
15	1,161	1,346	1,558	1,801	2,079
16	1,173	1,373	1,605	1,873	2,183
17	1,184	1,400	1,653	1,948	2,292
18	1,196	1,428	1,702	2,026	2,407
19	1,208	1,457	1,754	2,107	2,527
20	1,220	1,486	1,806	2,191	2,653
25	1,282	1,641	2,094	2,666	3,386
30	1,348	1,811	2,427	3,243	4,322

n (წელი)	6%	7%	8%	9%	10%
1	1,060	1,070	1,080	1,090	1,100
2	1,124	1,145	1,166	1,188	1,210
3	1,191	1,225	1,260	1,295	1,331
4	1,262	1,311	1,360	1,412	1,464
5	1,338	1,403	1,469	1,539	1,611
6	1,419	1,501	1,587	1,677	1,772
7	1,504	1,606	1,714	1,828	1,949
8	1,694	1,718	1,851	1,993	2,144
9	1,689	1,838	1,999	2,172	2,358
10	1,791	1,967	2,159	2,367	2,594
11	1,898	2,105	2,332	2,580	2,853
12	2,012	2,252	2,518	2,813	3,138
13	2,133	2,410	2,720	3,066	3,452
14	2,261	2,579	2,937	3,342	3,797
15	2,397	2,759	3,172	3,642	4,177
16	2,540	2,952	3,426	3,970	4,595
17	2,693	3,159	3,700	4,328	5,054
18	2,854	3,380	3,996	4,717	5,560
19	3,026	3,617	4,316	5,142	6,116
20	3,207	3,870	4,661	5,604	6,727
25	4,294	5,427	6,848	8,623	10,83
30	5,743	7,612	10,06	13,27	17,45

n (წელი)	11%	12%	13%	14%	15%
1	1,110	1,120	1,130	1,140	1,150
2	1,232	1,254	1,277	1,300	1,323
3	1,368	1,405	1,443	1,482	1,521
4	1,518	1,574	1,630	1,689	1,749
5	1,685	1,762	1,842	1,925	2,011
6	1,870	1,974	2,082	2,195	2,313
7	2,076	2,211	2,353	2,502	2,660
8	2,305	2,476	2,658	2,853	3,059
9	2,558	2,773	3,004	3,252	3,518
10	2,839	3,106	3,395	3,707	4,046
11	3,152	3,479	3,836	4,226	4,652
12	3,498	3,896	4,335	4,818	5,350
13	3,883	4,363	4,898	5,492	6,153
14	4,310	4,887	5,535	6,261	7,076
15	4,785	5,474	6,254	7,138	8,137
16	5,311	6,130	7,067	8,137	9,358
17	5,895	6,866	7,986	9,276	10,76
18	6,544	7,690	9,024	10,58	12,38
19	7,263	8,613	10,20	12,06	14,23
20	8,062	9,646	11,52	13,74	16,37
25	13,59	17,00	21,23	26,46	32,92
30	22,89	29,96	39,12	50,95	66,21

n (წელი)	16%	17%	18%	19%	20%
1	1,160	1,170	1,180	1,190	1,200
2	1,346	1,369	1,392	1,416	1,440
3	1,561	1,602	1,643	1,685	1,728
4	1,811	1,874	1,939	2,005	2,074
5	2,100	2,192	2,288	2,386	2,488
6	2,436	2,565	2,700	2,840	2,986
7	2,826	3,001	3,185	3,379	3,583
8	3,278	3,511	3,759	4,021	4,300
9	3,803	4,108	4,435	4,785	5,160
10	4,411	4,807	5,234	5,695	6,192
11	5,117	5,624	6,176	6,777	7,430
12	5,936	6,580	7,288	8,064	8,916
13	6,886	7,699	8,599	9,596	10,70
14	7,988	9,007	10,15	11,42	12,84
15	9,266	10,54	11,97	13,59	15,41
16	10,75	12,33	14,13	16,17	18,49
17	12,47	14,43	16,67	19,24	22,19
18	14,46	16,88	19,67	22,90	26,62
19	16,78	19,75	23,21	27,25	31,95
20	19,46	23,11	27,39	32,43	38,34
25	40,87	50,66	62,67	77,39	95,40
30	85,85	111,1	143,4	184,7	237,4

n (წელი)	21%	22%	23%	24%	25%
1	1,210	1,220	1,230	1,240	1,250
2	1,464	1,488	1,513	1,538	1,563
3	1,772	1,816	1,861	1,907	1,953
4	2,144	2,215	2,289	2,364	2,441
5	2,594	2,703	2,815	2,932	3,052
6	3,138	3,297	3,463	3,635	3,815
7	3,797	4,023	4,259	4,508	4,768
8	4,595	4,908	5,239	5,590	5,960
9	5,560	5,987	6,444	6,931	7,451
10	6,728	7,305	7,926	8,594	9,313
11	8,140	8,912	9,749	10,66	11,64
12	9,850	10,87	11,99	13,21	14,55
13	11,92	13,26	14,75	16,39	18,19
14	14,42	16,18	18,14	20,32	22,74
15	17,45	19,74	22,31	25,20	28,42
16	21,11	24,09	27,45	31,24	35,53
17	25,55	29,38	33,76	38,74	44,41
18	30,91	35,85	41,52	48,04	55,51
19	37,40	43,74	51,07	59,57	69,39
20	45,26	53,36	62,82	73,86	86,74
25	117,4	144,2	176,9	216,5	264,7
30	304,5	389,8	497,9	634,8	807,8

n (წელი)	26%	27%	28%	29%	30%
1	1,260	1,270	1,280	1,290	1,300
2	1,588	1,613	1,638	1,664	1,690
3	2,00	2,048	2,097	2,147	2,197
4	2,520	2,601	2,684	2,769	2,856
5	3,176	3,304	3,436	3,572	3,713
6	4,002	4,196	4,398	4,608	4,827
7	5,042	5,329	5,629	5,945	6,275
8	6,353	6,768	7,206	7,669	8,157
9	8,005	8,595	9,223	9,893	10,60
10	10,09	10,92	11,81	12,76	13,79
11	12,71	13,86	15,11	16,46	17,92
12	16,01	17,61	19,34	21,24	23,30
13	20,18	22,36	24,76	27,39	30,29
14	25,42	28,40	31,69	35,34	39,37
15	32,03	36,06	40,56	45,59	51,19
16	40,36	45,80	51,92	58,81	66,54
17	50,85	58,17	66,46	75,86	86,50
18	64,07	73,87	85,07	97,86	112,5
19	80,73	93,81	108,9	126,2	146,2
20	101,7	119,1	139,4	162,9	190,0
25	323,0	393,6	478,9	581,8	705,6
30	1026	1301	1646	2078	2620

მომავალში მისაღები ფულადი სახსრების
 მიმდინარე (დისკონტირებული) ღირებულება
 $PV = FV / (1+r)^n$.

ცხრილი 5

n (წელი)	1%	2%	3%	4%	5%
1	0,9901	0,9804	0,9709	0,9615	0,9524
2	0,9803	0,9612	0,9426	0,9246	0,9070
3	0,9706	0,9423	0,9151	0,8890	0,8638
4	0,9610	0,9238	0,8885	0,8548	0,8227
5	0,9515	0,9057	0,8626	0,8219	0,7835
6	0,9420	0,8880	0,8375	0,7903	0,7462
7	0,9327	0,8706	0,8131	0,7599	0,7107
8	0,9235	0,8535	0,7894	0,7307	0,6768
9	0,9143	0,8368	0,7664	0,7026	0,6464
10	0,9053	0,8203	0,7441	0,6756	0,6139
11	0,8960	0,8040	0,7220	0,6500	0,5850
12	0,8870	0,7880	0,7010	0,6250	0,5570
13	0,8790	0,7730	0,6810	0,6010	0,5300
14	0,8700	0,7580	0,6610	0,5770	0,5050
15	0,8610	0,7430	0,6420	0,5550	0,4810
16	0,8530	0,7280	0,6230	0,5340	0,4580
17	0,8440	0,7140	0,6050	0,5130	0,4360
18	0,8360	0,7000	0,5870	0,4940	0,4160
19	0,8280	0,6860	0,5700	0,4750	0,3960
20	0,8200	0,6730	0,5540	0,4560	0,3770
25	0,7800	0,6100	0,4780	0,3750	0,2950
30	0,7420	0,5520	0,4120	0,3080	0,2310

n (წელი)	6%	7%	8%	9%	10%
1	0,9434	0,9346	0,9259	0,9174	0,9091
2	0,8900	0,8734	0,8573	0,8417	0,8264
3	0,8396	0,8163	0,7938	0,7722	0,7513
4	0,7921	0,7629	0,7350	0,7084	0,6830
5	0,7473	0,7130	0,6806	0,6499	0,6209
6	0,7050	0,6663	0,6302	0,5963	0,5645
7	0,6651	0,6227	0,5835	0,5470	0,5132
8	0,6274	0,5820	0,5403	0,5019	0,4665
9	0,5919	0,5439	0,5002	0,4604	0,4241
10	0,5584	0,5083	0,4632	0,4224	0,3855
11	0,5270	0,4750	0,4290	0,3880	0,3500
12	0,4970	0,4440	0,3970	0,3560	0,3190
13	0,4690	0,4150	0,3680	0,3260	0,2900
14	0,4420	0,3880	0,3400	0,2990	0,2630
15	0,4170	0,3620	0,3150	0,2750	0,2390
16	0,3940	0,3390	0,2920	0,2520	0,2180
17	0,3710	0,3170	0,2700	0,2310	0,1980
18	0,3500	0,2960	0,2500	0,2120	0,1800
19	0,3310	0,2770	0,2320	0,1940	0,1640
20	0,3120	0,2580	0,2150	0,1780	0,1490
25	0,2330	0,1840	0,1460	0,1160	0,0920
30	0,1740	0,1310	0,0990	0,0750	0,0570

n (წელი)	11%	12%	13%	14%	15%
1	0,9009	0,8929	0,8850	0,8772	0,8696
2	0,8116	0,7972	0,7831	0,7695	0,7561
3	0,7312	0,7118	0,6931	0,6750	0,6575
4	0,6587	0,6335	0,6133	0,5921	0,5718
5	0,5935	0,5674	0,5428	0,5194	0,4972
6	0,5346	0,5066	0,4803	0,4556	0,4323
7	0,4817	0,4523	0,4251	0,3996	0,3759
8	0,4339	0,4039	0,3762	0,3506	0,3269
9	0,3909	0,3606	0,3329	0,3075	0,2843
10	0,3522	0,3220	0,2946	0,2697	0,2472
11	0,3170	0,2870	0,2610	0,2370	0,2150
12	0,2860	0,2570	0,2310	0,2080	0,1870
13	0,2580	0,2290	0,2040	0,1820	0,1630
14	0,2320	0,2050	0,1810	0,1600	0,1410
15	0,2090	0,1830	0,1600	0,1400	0,1230
16	0,1880	0,1630	0,1410	0,1230	0,1070
17	0,1700	0,1460	0,1250	0,1080	0,0930
18	0,1530	0,1300	0,1110	0,0950	0,0810
19	0,1380	0,1160	0,0980	0,0830	0,0700
20	0,1240	0,1040	0,0870	0,0730	0,0610
25	0,0740	0,0590	0,0470	0,0380	0,0300
30	0,0440	0,0330	0,0260	0,0200	0,0150

n (წელი)	16%	17%	18%	19%	20%
1	0,8621	0,8547	0,8475	0,8403	0,8333
2	0,7432	0,7305	0,7182	0,7062	0,6944
3	0,6407	0,6244	0,6086	0,5934	0,5787
4	0,5523	0,5337	0,5158	0,4987	0,4823
5	0,4761	0,4561	0,4371	0,4190	0,4019
6	0,4104	0,3898	0,3704	0,3521	0,3349
7	0,3538	0,3332	0,3139	0,2959	0,2791
8	0,3050	0,2848	0,2660	0,2487	0,2326
9	0,2630	0,2434	0,2225	0,2090	0,1938
10	0,2267	0,2080	0,1911	0,1756	0,1615
11	0,1950	0,1780	0,1620	0,1480	0,1350
12	0,1680	0,1520	0,1370	0,1240	0,1120
13	0,1450	0,1300	0,1160	0,1040	0,0930
14	0,1250	0,1110	0,0990	0,0880	0,0780
15	0,1080	0,0950	0,0840	0,0740	0,0650
16	0,0930	0,0810	0,0710	0,0620	0,0540
17	0,0800	0,0690	0,0600	0,0520	0,0450
18	0,0690	0,0590	0,0510	0,0440	0,0380
19	0,0600	0,0510	0,0430	0,0370	0,0310
20	0,0510	0,0430	0,0370	0,0310	0,0260
25	0,0240	0,0200	0,0160	0,0130	0,0100
30	0,0120	0,0090	0,0070	0,0050	0,0040

n (წელი)	21%	22%	23%	24%	25%
1	0,8264	0,8197	0,8130	0,8065	0,8000
2	0,6830	0,6719	0,6610	0,6504	0,6400
3	0,5645	0,5507	0,5374	0,5245	0,5120
4	0,4665	0,4514	0,4369	0,4230	0,4096
5	0,3855	0,3700	0,3552	0,3411	0,3277
6	0,3186	0,3033	0,2888	0,2751	0,2621
7	0,2633	0,2486	0,2348	0,2218	0,2097
8	0,2176	0,2038	0,1909	0,1789	0,1678
9	0,1799	0,1670	0,1552	0,1443	0,1342
10	0,1486	0,1369	0,1262	0,1164	0,1074
11	0,1230	0,1120	0,1030	0,0940	0,0860
12	0,1020	0,0920	0,0830	0,0760	0,0690
13	0,0840	0,0750	0,0680	0,0610	0,0550
14	0,0690	0,0620	0,0550	0,0490	0,0440
15	0,0570	0,0510	0,0450	0,0400	0,0350
16	0,0470	0,0420	0,0360	0,0320	0,0280
17	0,0390	0,0340	0,0300	0,0260	0,0230
18	0,0320	0,0280	0,0240	0,0210	0,0180
19	0,0270	0,0230	0,0200	0,0170	0,0140
20	0,0220	0,0190	0,0160	0,0140	0,0120
25	0,0090	0,0070	0,0060	0,0050	0,0040
30	0,0030	0,0030	0,0020	0,0020	0,0010

n (წელი)	26%	27%	28%	29%	30%
1	0,7937	0,7874	0,7813	0,7752	0,7692
2	0,6299	0,6200	0,6104	0,6009	0,5917
3	0,4999	0,4882	0,4768	0,4658	0,4552
4	0,3968	0,3844	0,3725	0,3611	0,3501
5	0,3149	0,3027	0,2910	0,2799	0,2693
6	0,2499	0,2383	0,2274	0,2170	9,2072
7	0,1983	0,1877	0,1776	0,1682	0,1594
8	0,1574	0,1478	0,1388	0,1304	0,1226
9	0,1249	0,1164	0,1084	0,1011	0,0943
10	0,0992	0,0916	0,0847	0,0784	0,0725
11	0,0790	0,0720	0,0660	0,0610	0,0560
12	0,0620	0,0570	0,0520	0,0470	0,0430
13	0,0500	0,0450	0,0400	0,0370	0,0330
14	0,0390	0,0350	0,0320	0,0280	0,0250
15	0,0310	0,0280	0,0250	0,0220	0,0200
16	0,0250	0,0220	0,0190	0,0170	0,0150
17	0,0200	0,0170	0,0150	0,0130	0,0120
18	0,0160	0,0140	0,0120	0,0100	0,0090
19	0,0120	0,0110	0,0090	0,0080	0,0070
20	0,0100	0,0080	0,0070	0,0060	0,0050
25	0,0030	0,0030	0,0020	0,0020	0,0010
30	0,0010	0,0010	0,0010	0,0000	0,0000

ანუიტეტის მიმდინარე ღირებულება
 $PVA = (1 - 1/(1+r)^n) / r$.

ცხრილი 6

n (წელი)	1%	2%	3%	4%	5%
1	0,990	0,980	0,971	0,962	0,952
2	1,970	1,942	1,913	1,886	1,859
3	2,941	2,884	2,829	2,775	2,723
4	3,902	3,808	3,717	3,630	3,546
5	4,853	4,713	4,580	4,452	4,329
6	5,795	5,601	5,417	5,242	5,076
7	6,728	6,472	6,230	6,002	5,786
8	7,652	7,325	7,020	6,733	6,463
9	8,566	8,162	7,786	7,435	7,108
10	9,471	8,983	8,530	8,111	7,722
11	10,37	9,787	9,253	8,760	8,306
12	11,26	10,58	9,954	9,385	8,863
13	12,13	11,35	10,63	9,986	9,394
14	13,00	12,11	11,30	10,56	9,899
15	13,87	12,85	11,94	11,12	10,38
16	14,72	13,58	12,56	11,65	10,84
17	15,56	14,29	13,17	12,17	11,27
18	16,40	14,99	13,75	12,66	11,69
19	17,23	15,68	14,32	13,13	12,09
20	18,05	16,35	14,88	13,59	12,46
25	22,02	19,52	17,41	15,62	14,09
30	25,81	22,40	19,60	17,29	15,37

n (წელი)	6%	7%	8%	9%	10%
1	0,943	0,935	0,926	0,917	0,909
2	1,833	1,808	1,783	1,759	1,736
3	2,673	2,624	2,577	2,531	2,487
4	3,465	3,387	3,312	3,240	3,170
5	4,212	4,100	3,993	3,890	3,791
6	4,917	4,767	4,623	4,486	4,355
7	5,582	5,389	5,206	5,033	4,868
8	6,210	5,971	5,747	5,535	5,335
9	6,802	6,515	6,247	5,995	5,759
10	7,360	7,024	6,710	6,418	6,145
11	7,887	7,499	7,139	6,805	6,495
12	8,384	7,943	7,536	7,161	6,814
13	8,853	8,358	7,904	7,487	7,103
14	9,295	8,745	8,244	7,786	7,367
15	9,712	9,108	8,559	8,061	7,606
16	10,11	9,447	8,851	8,313	7,824
17	10,48	9,763	9,122	8,544	8,022
18	10,83	10,06	9,372	8,756	8,201
19	11,16	10,34	9,604	8,950	8,365
20	11,47	10,59	9,818	9,129	8,514
25	12,78	11,65	10,67	9,823	9,077
30	13,76	12,41	11,26	10,27	9,427

n (წელი)	11%	12%	13%	14%	15%
1	0,901	0,893	0,885	0,877	0,870
2	1,713	1,690	1,668	1,647	1,626
3	2,444	2,402	2,361	2,322	2,283
4	3,102	3,037	2,974	2,914	2,855
5	3,696	3,605	3,517	3,433	3,352
6	4,231	4,111	3,998	3,889	3,784
7	4,712	4,564	4,423	4,288	4,160
8	5,146	4,968	4,799	4,639	4,487
9	5,537	5,328	5,132	4,946	4,772
10	5,889	5,650	5,426	5,216	5,019
11	6,207	5,938	5,687	5,453	5,234
12	6,492	6,194	5,918	5,660	5,421
13	6,750	6,424	6,122	5,842	5,583
14	6,982	6,628	6,302	6,002	5,724
15	7,191	6,811	6,462	6,142	5,847
16	7,379	6,974	6,604	6,265	5,954
17	7,549	7,120	6,729	6,373	6,047
18	7,702	7,250	6,840	6,467	6,128
19	7,839	7,366	6,938	6,550	6,198
20	7,963	7,469	7,025	6,623	6,259
25	8,422	7,843	7,330	6,873	6,464
30	8,694	8,055	7,496	7,003	6,566

n (წელი)	16%	17%	18%	19%	20%
1	0,862	0,855	0,847	0,840	0,833
2	1,605	1,585	1,566	1,547	1,528
3	2,246	2,210	2,174	2,140	2,106
4	2,798	2,743	2,690	2,639	2,589
5	3,274	3,199	3,127	3,058	2,991
6	3,685	3,589	3,498	3,410	3,326
7	4,039	3,922	3,812	3,706	3,605
8	4,344	4,207	4,078	3,954	3,837
9	4,607	4,451	4,303	4,163	4,031
10	4,833	4,659	4,494	4,339	4,192
11	5,029	4,836	4,656	4,486	4,327
12	5,197	4,988	4,793	4,611	4,439
13	5,342	5,118	4,910	4,715	4,533
14	5,468	5,229	5,008	4,802	4,611
15	5,575	5,324	5,092	4,876	4,675
16	5,668	5,405	5,162	4,938	4,730
17	5,749	5,475	5,222	4,990	4,775
18	5,818	5,534	5,273	5,033	4,812
19	5,877	5,584	5,316	5,070	4,843
20	5,929	5,628	5,353	5,101	4,870
25	6,097	5,766	5,467	5,195	4,948
30	6,177	5,829	5,517	5,235	4,979

n (წელი)	21%	22%	23%	24%	25%
1	0,826	0,820	0,813	0,806	0,800
2	1,509	1,492	1,474	1,457	1,440
3	2,074	2,042	2,011	1,981	1,952
4	2,540	2,494	2,448	2,404	2,362
5	2,926	2,864	2,803	2,745	2,689
6	3,245	3,167	3,092	3,020	2,951
7	3,508	3,416	3,327	3,242	3,161
8	3,726	3,619	3,518	3,421	3,329
9	3,905	3,786	3,673	3,566	3,463
10	4,054	3,932	3,799	3,682	3,571
11	4,177	4,035	3,902	3,776	3,656
12	4,278	4,127	3,985	3,851	3,725
13	4,362	4,203	4,053	3,912	3,780
14	4,432	4,265	4,108	3,962	3,824
15	4,489	4,315	4,153	4,001	3,859
16	4,536	4,357	4,189	4,033	3,887
17	4,576	4,391	4,219	4,059	3,910
18	4,608	4,419	4,243	4,080	3,928
19	4,635	4,442	4,263	4,097	3,942
20	4,657	4,460	4,279	4,110	3,954
25	4,721	4,514	4,323	4,147	3,985
30	4,746	4,534	4,339	4,160	3,995

n (წელი)	26%	27%	28%	29%	30%
1	0,794	0,787	0,781	0,775	0,769
2	1,424	1,407	1,392	1,376	1,361
3	1,923	1,896	1,868	1,842	1,816
4	2,320	2,280	2,241	2,203	2,166
5	2,635	2,583	2,532	2,483	2,436
6	2,885	2,821	2,759	2,700	2,563
7	3,083	3,009	2,937	2,868	2,802
8	3,241	3,156	3,076	2,999	2,925
9	3,366	3,273	3,184	3,100	3,019
10	3,465	3,364	3,269	3,178	3,092
11	3,543	3,437	3,335	3,239	3,147
12	3,606	3,493	3,387	3,286	3,190
13	3,656	3,538	3,427	3,322	3,223
14	3,695	3,573	3,469	3,351	3,249
15	3,726	3,601	3,483	3,373	3,268
16	3,751	3,623	3,503	3,390	3,283
17	3,771	3,640	3,518	3,403	3,295
18	3,786	3,654	3,529	3,413	3,304
19	3,799	3,664	3,539	3,421	3,311
20	3,808	3,673	3,546	3,427	3,316
25	3,834	3,694	3,564	3,442	3,329
30	3,842	3,701	3,569	3,447	3,332

გამოყენებული ლიტერატურა

1. თ. ბაქრაძე. სამრეწველო წარმოების ეკონომიკა. თბილისი, ფინანსთა სამინისტროს გამომცემლობა. 1995.
2. თ. გოღეთიანი, თ. შენგელია. საწარმოს ეკონომიკა. თბილისი, გამომცემლობა „მერანი“. 1999.
3. მ. გუდიაშვილი. ორგანიზაცია და დაგეგმვა ენერგეტიკაში. თბილისი. გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 2001.
4. დ. ლაოშვილი. ენერგეტიკა. თბილისი. გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 1999.
5. ე. ერისთავი, დ. ჩომახიძე, ა. ცინცაძე. ენერგეტიკის რეგულირების საფუძვლები, წიგნი 1, 2. თბილისი, ვ. მელქაძის სახელობის სოციალურ-ეკონომიკური და რეგიონული პრობლემების სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის გამომცემლობა. 2000.
6. ლ. ბოჭორიშვილი, ნ. ბეზიაშვილი. მენეჯერული ინფორმაცია. თბილისი, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 2002.
7. მ. თოფურია. საქართველოს ენერგეტიკული უსაფრთხოება ახალი ეკონომიკური ურთიერთობების პირობებში. საქართველოს ენერგეტიკის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის გამომცემლობა. თბილისი, 2001.
8. ნ. სამსონია. საფინანსო მენეჯმენტი. თბილისი, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, 2002.
9. ნ. სამსონია. „საბაზრო ეკონომიკის საფუძვლები“. თბილისი, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 1997.
10. საქართველოს კანონი მეწარმეთა შესახებ. თბილისი, 1999.
11. საქართველოს კანონი ელექტროენერგეტიკისა და ბუნებრივი გაზის შესახებ თბილისი, ჟურნალი ენერჯია 1999., №3(11).

12. საქართველოს კანონი სახელმწიფო ქონების პრივატიზაციის შესახებ. გაზეთი საქართველოს რესპუბლიკა №142, 1997.
13. საქართველოს შრომის კანონთა კოდექსი. თბილისი, ჟურნალი „მეოხი“. №8, 2000.
14. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი თბილისი, საქართველოს კანონთა წიგნი და საქართველოს საკანონმდებლო მაცნე. 2005.
15. ე. ადეიშვილი. ეკონომიკური თეორიის საფუძვლები, ნაწ. I, II. თბილისი, თსუ-ს გამომცემლობა. 1992.
16. ე. ბარათაშვილი. მენეჯმენტის საფუძვლები, თბილისი, გამომცემლობა „ზედაშე“ 1992.
17. კ. ლურჯაია. ეკონომიკური თეორია. თბილისი, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“ 2001.
18. ნ. სამსონია, დ. ჩომახიძე, მ. გუდიაშვილი. სათბობ-ენერგეტიკული კომპლექსის საწარმოთა ეკონომიკა. თბილისი, გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“. 2003.
19. ა. ხორავა, ნ. კვატაშიძე, ნ. სრესელი, ზ. გოგრიჭიანი. ბუხჰალტრული აღრიცხვა. თბილისის, თსუ-ს გამომცემლობა. 2004.
20. R. A. BREALEY, S. C. MNYERS
Principles of corporate finance. LONDON. McGraw-hill. 2000.

შესავალი	3
ბიზნეს გეგმის შედგენის თანამიმდევრობა.....	4
I. ორგანიზაციული გეგმა	6
II. საქონელი ან მომსახურება	10
III. მარკეტინგის გეგმა (ბაზარი)	10
IV. კონკურენტები	11
V. რისკის მართვა	11
VI. საწარმოო გეგმა	12
VII. ფინანსური გეგმა	25
საწარმოს ბალანსი	36
ფინანსური მაჩვენებლების ანალიზი	40
რენტაბელობის ზღვრის დადგენა	41
ფულის დროითი ღირებულების კონცეფცია	45
მომავალი ღირებულების	
მე-4 ცხრილი	51
მიმდინარე (დისკონტირებული) ღირებულების	
მე-5 ცხრილი	57
ანუიტეტის მიმდინარე ღირებულების	
მე-6 ცხრილი	63
გამოყენებული ლიტერატურა	69

რედაქტორი ნ. ელგენდარაშვილი
ტექნიკური რედაქტორი ნ. ცირეკიძე
კორექტორი ნ. დოლიძე
კომპიუტერული უზრუნველყოფა ხ. ქორთიაშვილის

გადაეცა წარმოებას 08.07.2005. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 10.11.2005.
ქალაქის ზომა 60X84 1/16. პირობითი ნაბეჭდი თაბახი 4,5. სააღრიცხვო-საგამომ-
ცემლო თაბახი 4. ტირაჟი 100 ეგზ. შეკვეთა № 281.

გამომცემლობა „ტექნიკური უნივერსიტეტი“, თბილისი,
კოსტავას 77

სტუ-ს სტამბა, თბილისი, კოსტავას 75